

Informacijos suvestinė

ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

Teisė į asmens duomenų apsaugą yra pagrindinė teisė, kurios užtikrinimas – svarbus Europos Sąjungos tikslas.

Ji įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija); šios Chartijos 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą.

2. Tokie duomenys turi būti tinkamai tvarkomi ir naudojami tik konkrečioms tikslams ir tik atitinkamam asmeniui sutikus ar kitais įstatymo nustatytais teisėtais pagrindais. Kiekvienas turi teisę susipažinti su surinktais jo asmens duomenimis bei į tai, kad jie būtų ištaisomi.

3. Nepriklausoma institucija kontroliuoja, kaip laikomasi šių taisyklių.“

Be to, ši pagrindinė teisė yra glaudžiai susijusi su Chartijos 7 straipsnyje įtvirtinta teise į privatų ir šeimos gyvenimą.

Teisė į asmens duomenų apsaugą taip pat numatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 16 straipsnio, kuris šiuo atžvilgiu pakeitė EB 286 straipsnį, 1 dalyje.

Kiek tai susiję su antrine teise, pažymėtina, kad nuo XX a. paskutinio dešimtmečio vidurio Europos Bendrija priėmė įvairių dokumentų, skirtų asmens duomenų apsaugai užtikrinti. Remiantis EB 100A straipsniu priimta Direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo¹ šiuo aspektu yra pagrindinis Sąjungos teisės aktas šioje srityje. Joje nustatytos bendros šių duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos ir atitinkamų asmenų teisės ir, be kita ko, numatyta, kad valstybėse narėse turi būti įsteigtos nepriklausomos kontrolės institucijos.

¹ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995 11 23, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355), 2003 m. lapkričio 20 d. konsoliduota redakcija, kuri bus panaikinta nuo 2018 m. gegužės 25 d. (žr. 5 išnašą).

Vėliau buvo priimta Direktyva 2002/58/EB², papildanti Direktyvą 95/46/EB, suderinant valstybių narių teisės aktų nuostatas dėl teisės į privatų gyvenimą apsaugos užtikrinimo, be kita ko, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu elektroninių ryšių sektoriuje³.

Be to, laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės srityje (anksčiau ESS 30 ir 31 straipsniai) Pamatiniu sprendimu 2008/977/TVR⁴ yra reglamentuojama (iki 2018 m. gegužės mėn.) asmens duomenų apsauga vykdant teisminį ir policijos bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose.

Neseniai Europos Sąjunga šiuo klausimu parengė naują bendrą teisinę sistemą. Šiuo tikslu 2016 m. ji priėmė Reglamentą (ES) 2016/679⁵ dėl duomenų apsaugos, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB ir kuris bus tiesiogiai taikomas nuo 2018 m. gegužės 25 d.; taip pat Direktyvą (ES) 2016/680⁶ dėl tokių duomenų apsaugos baudžiamosiose bylose, kuria panaikinamas Pamatinis sprendimas 2008/977/TVR ir kurią valstybės narės į nacionalinę teisę turi perkelti iki 2018 m. gegužės 6 d.

Galiausiai ES institucijoms ir organams tvarkant asmens duomenis, šių duomenų apsauga užtikrinama Reglamentu (EB) Nr. 45/2001⁷. Šis reglamentas, be kita ko, leido 2004 m. sukurti Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno įstaigą. 2017 m. sausio mėn. Komisija pateikė naujo reglamento, panaikinančio Reglamentą Nr. 45/2001 ir Sprendimą 1247/2002/EB, pasiūlymą⁸, kuriuo siekiama modernizuoti šios srities normas ir jas suderinti su Reglamentu (ES) 2016/679 sukurta nauja sistema.

-
- 2 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002 7 31, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514), 2009 m. gruodžio 19 d. konsoliduota redakcija.
 - 3 Direktyva 2002/58/EB buvo iš dalies pakeista 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičiančia Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, 2006 4 13, p. 54). Šią direktyvą 2014 m. balandžio 8 d. Sprendimu Digital Rights Ireland ir Seitlinger ir kt. (C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238) Teisingumo Teismas pripažino negaliojančia, motyvuodamas tuo, kad ja buvo labai apribota teisė į privatų gyvenimą ir teisė į asmens duomenų apsaugą (žr. šios suvestinės skyrių I.1. „Sąjungos antrinės teisės suderinamumas su teise į asmens duomenų apsaugą“).
 - 4 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos (OL L 350, 2008 12 30, p. 60), panaikintas nuo 2018 m. gegužės 6 d. (žr. 5 išnašą).
 - 5 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (OL L 119, 2016 5 4, p. 1), taikytinas nuo 2018 m. gegužės 25 d.
 - 6 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuria panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016 5 4, p. 89).
 - 7 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001 1 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102).
 - 8 Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymas dėl reglamento dėl asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms, organams ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB (COM(2017) 8 final).

I. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje pripažįstama teisė į asmens duomenų apsaugą

1. Sąjungos antrinės teisės suderinamumas su teise į asmens duomenų apsaugą

2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Volker und Markus Schecke ir Eifert (C-92/09 ir C-93/09, EU:C:2010:662)⁹

Kiek tai susiję su šia byla, pažymėtina, kad pagrindinėse bylose buvo nagrinėjami žemės ūkio subjektų ir Heseno žemės ginčai dėl asmens duomenų, susijusių su jais, kaip paramos iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) gavėjais, paskelbimo Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (Federalinė žemės ūkio ir mitybos tarnyba) interneto svetainėje. Šie subjektai prieštaravo dėl tokio paskelbimo, visų pirma teigdami, kad jo negalima pateisinti svarbesniu viešuoju interesu. Savo ruožtu Heseno žemė manė, kad šiuos duomenis galima skelbti remiantis reglamentais (EB) Nr. 1290/2005¹⁰ ir 259/2008¹¹, reglamentuojančiais bendrosios žemės ūkio politikos finansavimą ir įpareigojančiais skelbti informaciją apie fizinius asmenis, gaunančius paramą iš EŽŪGF ir EŽŪFKP.

Tokiomis aplinkybėmis Verwaltungsgericht Wiesbaden (Vysbadeno administracinis teismas, Vokietija) pateikė Teisingumo Teismui kelis klausimus dėl tam tikrų Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatų ir Reglamento (EB) Nr. 259/2008 galiojimo; šiuose reglamentuose įpareigojama pateikti visuomenei tokią informaciją, be kita ko, nacionalinių tarnybų administruojamose interneto svetainėse.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kiek tai susiję su Chartijoje pripažįstamos teisės į asmens duomenų apsaugą ir skaidrumo pareigos Europos lėšų srityje suderinamumu, su asmenvardžiais susijusių duomenų apie paramos gavėjus ir jų gautas sumas paskelbimas interneto svetainėje, dėl ko šie duomenys tampa prieinami tretiesiems asmenims, yra atitinkamų gavėjų teisės į privatų gyvenimą apskritai, o konkrečiai – teisės į jų asmens duomenų apsaugą apribojimas (56–64 punktai).

Kad tokį apribojimą būtų galima pateisinti, jis turi būti numatytas įstatymuose, nekeisti šių teisių esmės ir, remiantis proporcingumo principu, turi būti būtinas bei iš tikrųjų atitikti Sąjungos pripažįstamus bendrojo intereso tikslus, o naudojimosi šiomis teisėmis išimtis ir apribojimai neturi viršyti to, kas būtina (65 punktas). Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad nors demokratinėje visuomenėje mokesčių mokėtojai turi teisę būti informuoti apie viešųjų lėšų panaudojimą, vis dėlto Taryba ir Komisija turėjo subalansuotai įvertinti įvairius nagrinėjamus interesus, todėl prieš priimant ginčijamas nuostatas reikėjo patikrinti, ar valstybės narės atliktas šių duomenų paskelbimas vienoje interneto svetainėje neviršija to, kas būtina įgyvendinant siekiamus teisėtus tikslus (77, 79, 85 ir 86 punktai).

⁹ Šis sprendimas pristatytas 2010 m. metiniame pranešime, p. 11.

¹⁰ 2005 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1290/2005 dėl bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo (OL L 209, 2005 8 11, p. 1), panaikintas 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos (OL L 347, 2013 12 20, p. 549).

¹¹ 2008 m. kovo 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 259/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatų dėl informacijos apie EŽŪGF ir EŽŪFKP paramos gavėjus skelbimo taikymo taisyklės (JO L 76, 2008 3 19, p. 28), panaikintas 2014 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 908/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 taikymo taisyklės, susijusios su mokėjimo agentūromis ir kitomis įstaigomis, finansų valdymu, sąskaitų patvirtinimu, patikrų taisyklėmis, užstatais ir skaidrumu (OL L 255, 2014 8 28, p. 59).

Taigi, Teisingumo Teismas pripažino negaliojančiomis tam tiktas Reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatas ir visą Reglamentą (EB) Nr. 259/2008, nes, kiek tai susiję su fiziniais asmenimis, gaunančiais paramą iš EŽŪGF ir EŽŪFKP, šiomis nuostatomis įpareigojama paskelbti asmens duomenis, susijusius su visais paramos gavėjais, neskirstant jų pagal reikšmingus kriterijus, kaip antai tokios paramos gavimo laikotarpį, jos mokėjimo dažnį, rūšį ar dydį. Vis dėlto Teisingumo Teismas nekvestionavo tokios paramos gavėjų sąrašų paskelbimo, kurį nacionalinės valdžios institucijos atliko laikotarpiu iki to sprendimo paskelbimo dienos, poveikio (94 punktas ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

2013 m. spalio 17 d. Sprendimas Schwarz (C-291/12, EU:C:2013:670)

M. Schwarz paprašė Bochumo miesto (Vokietija) išduoti pasą, tačiau nesutiko, kad būtų paimti jo pirštų antspaudai. Kadangi šis miestas atmetė jo prašymą, M. Schwarz pateikė skundą Verwaltungsgericht Gelsenkirchen (Gelsenkircheno administracinis teismas, Vokietija), prašydamas įpareigoti šią savivaldybę išduoti jam pasą nepaimant pirštų antspaudų. Tame teisme M. Schwarz ginčijo Reglamento (EB) Nr. 2252/2004¹², kuriame buvo nustatyta pareiga paimti pasų prašytojų pirštų antspaudus, galiojimą, be kita ko, teigdamas, kad šis reglamentas pažeidžia teisę į asmens duomenų apsaugą ir teisę į privatų gyvenimą.

Tokiomis aplinkybėmis Verwaltungsgericht Gelsenkirchen pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, siekdamas išsiaiškinti, ar šis reglamentas, kiek juo paso prašytojas įpareigojamas duoti savo pirštų antspaudus ir kiek jame numatytas jų saugojimas pase, yra galiojantis, be kita ko, atsižvelgiant į Chartiją.

Teisingumo Teismas atsakė teigiamai ir nusprendė, kad nors nacionalinių valdžios institucijų vykdomu pirštų antspaudų paėmimu ir saugojimu, reglamentuojamais Reglamento (EB) Nr. 2252/2004 1 straipsnio 2 dalyje, apribojama teisė į privatų gyvenimą ir į asmens duomenų apsaugą, šis apribojimas pateisinamas siekiu apsaugoti pasus nuo nesąžiningo naudojimo.

Visų pirma tokiu įstatymuose numatytu apribojimu siekiama Sąjungos pripažinto bendrojo intereso tikslo, nes juo, be kita ko, norima užkirsti kelią neteisėtam asmenų patekimui į Sąjungos teritoriją. Be to, pirštų antspaudų paėmimas ir saugojimas yra tinkami šiam tikslui pasiekti (35–38 punktai). Viena vertus, nors tapatybės tikrinimo pagal pirštų antspaudus metodas nėra visiškai patikimas, jis labai sumažina neturinčių leidimo asmenų priėmimo riziką. Kita vertus, tai, kad paso turėtojo pirštų antspaudai neatitinka į šį dokumentą integruotų duomenų, reiškia ne tai, jog atitinkamą asmenį bus automatiškai atsisakoma įleisti į Sąjungos teritoriją, o tik tai, kad bus atliktas išsamus patikrinimas, skirtas jo tapatybei galutinai nustatyti (42–45 punktai).

Galiausiai, kiek tai susiję su tokio tvarkymo būtinybe, Teisingumo Teismui nebuvo pateikta informacijos apie tai, kad esama pakankamai veiksmingų priemonių, kurios ne taip ribotų Chartijos 7 ir 8 straipsniuose pripažįstamas teises, palyginti su pirštų antspaudais grindžiamu metodu (53 punktas). Reglamento (EB) Nr. 2252/2004 1 straipsnio 2 dalyje nėra numatyta tokio paimtų pirštų antspaudų tvarkymo, kuris viršytų tai, kas yra būtina nustatytam tikslui pasiekti. Tame reglamente aiškiai nurodyta, kad pirštų antspaudai gali būti naudojami tik paso autentiškumui ir jo turėtojo tapatybei patikrinti. Be to, šio reglamento 1 straipsnio 2 dalyje užtikrinama apsauga nuo rizikos, kad pirštų antspaudų duomenis nuskaitys leidimo neturintys asmenys, ir numatyta pirštų antspaudus saugoti vien pačiame pase, kurį turi tik jo savininkas (54–57, 60, 63 punktai).

¹² 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2252/2004 dėl valstybių narių išduodamų pasų ir kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrikos standartų (OL L 385, 2004 12 29, p. 1), iš dalies pakeistas 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 444/2009 (OL L 142, 2009 6 6, p. 1).

2014 m. balandžio 8 d. Sprendimas (didžioji kolegija) *Digital Rights Ireland ir Seitlinger ir kt. (sujungtos bylos C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238)*¹³

Šis sprendimas priimtas išnagrinėjus prašymus įvertinti Direktyvos 2006/24/EB dėl duomenų apsaugos galiojimą, atsižvelgiant į pagrindines teises į privatų gyvenimą ir į asmens duomenų apsaugą, pateiktus nagrinėjant nacionalines bylas Airijos ir Austrijos teismuose. Byloje C-293/12 High Court (Aukštasis teismas, Airija) nagrinėjo bendrovės Digital Rights ir Airijos valdžios institucijų ginčą dėl nacionalinių priemonių, susijusių su elektroninių ryšių duomenų apsauga, teisėtumo. Byloje C-594/12 Verfassungsgerichtshof (Konstitucinis Teismas, Austrija) nagrinėjo kelis su Konstitucija susijusius skundus, kuriais buvo prašoma panaikinti nacionalinės teisės nuostatas, perkeliančias Direktyvą 2006/24/EB į Austrijos teisę.

Savo prašymuose priimti prejudicinį sprendimą Airijos ir Austrijos teismai pateikė Teisingumo Teismui klausimus dėl Direktyvos 2006/24/EB galiojimo, atsižvelgiant į Chartijos 7, 8 ir 11 straipsnius. Konkrečiau kalbant, šie teismai Teisingumo Teismo klausė, ar pagal šią direktyvą viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų ar viešųjų ryšių tinklų teikėjams tenkančia pareiga tam tikrą laikotarpį saugoti duomenis, susijusius su privačiu asmens gyvenimu ir jo ryšiais, ir leisti su jais susipažinti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms buvo nepateisinamai apribotos šios pagrindinės teisės. Atitinkamų duomenų rūšys – tai ryšio šaltiniui ir paskirties taškui išsiaiškinti ir nustatyti, taip pat ryšio datai, laikui, trukmei ir tipui, naudotojų ryšio įrangai, judriojo ryšio įrangos vietai nustatyti būtini duomenys, prie kurių priskiriamas, be kita ko, abonento ar registruoto naudotojo vardas ir pavardė arba pavadinimas, taip pat adresas, telefono numeriai, į kuriuos ir iš kurių skambinta, ir IP adresas interneto paslaugų teikimo atveju. Šie duomenys leidžia, be kita ko, nustatyti asmenį, su kuriuo vyko abonento ar registruoto naudotojo komunikacija, komunikacijos būdą, laiką ir vietą, iš kurios ji vykdyta. Be to, jie leidžia sužinoti, ar dažnai abonentas arba registruotas naudotojas ir tam tikri asmenys komunikavo konkrečiu laikotarpiu.

Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad, Direktyvos 2006/24/EB nuostatomis šiems teikėjams nustačius tokias pareigas, jomis buvo labai apribotos pagrindinės teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, užtikrinamos Chartijos 7 ir 8 straipsniuose. Tiesa, šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatavo, kad šį apribojimą galima pateisinti bendrojo intereso tikslu, kaip antai kova su organizuotu nusikalstamumu. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas nurodė, kad, pirma, toje direktyvoje reikalaujama duomenų apsauga negali kelti pavojaus pagrindinių teisių į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą esmei, nes neleidžia sužinoti paties elektroninių ryšių turinio ir joje numatyta, kad paslaugų ar tinklų teikėjai turi laikytis tam tikrų apsaugos ir duomenų saugumo principų. Antra, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad duomenų apsauga siekiant juos galimai perduoti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms iš tikrųjų atitinka bendrojo intereso tikslą, t. y. kovą su dideliu nusikalstamumu, o galiausiai – visuomenės saugumą.

Vis dėlto Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad priimdamas direktyvą dėl duomenų apsaugos Sąjungos teisės aktų leidėjas peržengė ribas, kurios nustatomos pagal proporcingumo principą. Todėl šią direktyvą jis pripažino negaliojančia, konstatuodamas, kad joje nustatytas plataus masto ir ypač didelis pagrindinių teisių apribojimas nebuvo pakankamai reglamentuotas, siekiant užtikrinti, kad šis apribojimas neviršytų to, kas griežtai būtina (65 punktas). Direktyva 2006/24/EB bendrai taikoma visiems asmenims ir visoms elektroninio ryšio priemonėms, taip pat visiems srauto duomenims visiškai jų nediferencijuojant, nenumatant kokių nors ribojimų ar išimčių pagal kovos su sunkiais nusikaltimais tikslo kriterijų. Be to, šioje direktyvoje nenumatyta nei jokio objektyvaus kriterijaus, leidžiančio užtikrinti, kad kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų susipažinti su duomenimis ir juos naudoti tik siekdamos užkirsti kelią nusikaltimams, kurie gali būti laikomi pakankamai sunkiais, kad būtų pateisintas toks apribojimas, juos nustatyti ar dėl jų vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, nei materialinių ir procedūrinių tokios galimybės ar tokio naudojimo sąlygų (60-62 punktai). Galiausiai, kiek tai susiję su duomenų

¹³ Šis sprendimas pristatytas 2014 m. metiniame pranešime, p. 60.

apsaugos laikotarpiu, toje direktyvoje nustatytas ne mažiau kaip šešių mėnesių laikotarpis ir nedaroma jokio skirtumo tarp duomenų kategorijų, atsižvelgiant į atitinkamus asmenis ar galimą duomenų naudingumą siekiamo tikslo atžvilgiu (63, 64 punktai).

Be to, kiek tai susiję su reikalavimais, kylančiais iš Chartijos 8 straipsnio 3 dalies, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvoje 2006/24/EB nenumatyta pakankamai garantijų, leidžiančių užtikrinti veiksmingą duomenų apsaugą nuo piktnaudžiavimo rizikos ir nuo neteisėto susipažinimo su duomenimis ir jų naudojimo, taip pat joje nėra reikalavimo saugoti duomenis Sąjungos teritorijoje.

Taigi minėtoje direktyvoje nėra visapusiškai užtikrinta nepriklausomos institucijos atliekama apsaugos ir saugumo reikalavimų laikymosi kontrolė, kaip to aiškiai reikalaujama Chartijoje (66–68 punktai).

2. Teisės į asmens duomenų apsaugą užtikrinimas įgyvendinant Sąjungos teisę

2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Tele2 Sverige (sujungtos bylos C-203/15 ir C-698/15, EU:C:2016:970)¹⁴

Po to, kai Sprendimu Digital Rights Ireland ir Seitlinger ir kt. Direktyva 2006/24/EB buvo pripažinta negaliojančia (žr. pirmesnę dalį), Teisingumo Teismas išnagrinėjo dvi bylas dėl Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje elektroninių ryšių paslaugų teikėjams nustatytos bendros pareigos saugoti duomenis, susijusius su šiais ryšiais (šių duomenų saugojimas buvo numatytas negaliojančia pripažintoje direktyvoje).

Kitą dieną po to, kai buvo paskelbtas Sprendimas Digital Rights Ireland ir Seitlinger ir kt., telekomunikacijų įmonė Tele2 Sverige pranešė Švedijos pašto ir telekomunikacijų priežiūros institucijai apie savo sprendimą nebesaugoti duomenų ir apie ketinimą ištrinti jau įrašytuosius (byla C-203/15). Elektroninių ryšių paslaugų teikėjus Švedijos teisė įpareigojo sistemingai ir nuolat, nedarant jokių išimčių, saugoti visus jų abonentų ir registruotų naudotojų srauto bei vietos nustatymo duomenis, susijusius su visomis elektroninio ryšio priemonėmis. Byloje C-698/15 trys asmenys pateikė skundą dėl Jungtinės Karalystės duomenų saugojimo tvarkos, kuri vidaus reikalų ministrui suteikė teisę įpareigoti viešuosius telekomunikacijų operatorius saugoti visus ryšių duomenis ne daugiau kaip dvylika mėnesių, tačiau šis įpareigojimas negalėjo būti taikomas šių ryšių turiniui.

Kammarrätten i Stockholm (Stokholmo apeliacinis administracinis teismas, Švedija) ir Court of Appeal (England and Wales) (Civil Division) (Anglijos ir Velso apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) kreipėsi į Teisingumo Teismą prašydami išaiškinti Direktyvos 2002/58/EB (vadinamos Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) 15 straipsnio 1 dalį, pagal kurią valstybėms narėms suteikiama teisė nustatyti tam tikras šioje direktyvoje įtvirtintos pareigos užtikrinti elektroninių ryšių ir su jais susijusių srauto duomenų konfidencialumą išimtis.

Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, draudžia nacionalinės teisės aktus, kaip antai galiojančius Švedijoje, kuriuose kovos su nusikalstamumu tikslais numatyta pareiga bendrai ir nediferencijuotai saugoti su visais abonentais ir registruotais naudotojais susijusius visus srauto ir vietos nustatymo duomenis, susijusius su visomis elektroninio ryšio priemonėmis. Anot Teisingumo Teismo, tokie teisės aktai viršija tai, kas griežtai būtina, ir negali būti laikomi pateisinamais demokratinėje visuomenėje, kaip to reikalaujama pagal minėto 15 straipsnio 1 dalį, siejamą su nurodytais Chartijos straipsniais (99–105, 107, 112 punktai ir rezoliucinės dalies 1 punktas).

¹⁴ Šis sprendimas pristatytas 2016 m. metiniame pranešime, p. 62.

Ta pati nuostata, siejama su tais pačiais Chartijos straipsniais, taip pat draudžia nacionalinės teisės aktus, reglamentuojančius srauto ir vietos nustatymo duomenų apsaugą ir saugumą, ypač kompetentingų nacionalinių institucijų prieigą prie saugomų duomenų, jeigu kovojant su nusikalstamumu tokia prieiga neapribojama tik kovos su sunkiais nusikaltimais tikslais, jai netaikoma išankstinė teismo ar nepriklausomos administracinės institucijos kontrolė ir nereikalaujama, kad nagrinėjami duomenys būtų saugomi Sąjungos teritorijoje (118–122, 125 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalis nedraudžia teisės aktų, pagal kuriuos siekiant prevencijos leidžiamas tikslinis tokių duomenų saugojimas kovos su sunkiais nusikaltimais tikslais, su sąlyga, kad, kiek tai susiję su saugotinių duomenų kategorijomis, konkrečiomis ryšio priemonėmis, atitinkamais asmenimis ir numatyta saugojimo trukme, duomenų saugojimas būtų apribotas tuo, kas griežtai būtina. Tam, kad būtų tenkinami šie reikalavimai, tokiuose nacionalinės teisės aktuose visų pirma turi būti numatytos aiškios ir tikslios taisyklės, leidžiančios veiksmingai apsaugoti duomenis nuo piktnaudžiavimo pavojų. Juose konkrečiai turi būti nurodyta, kokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis galima siekiant prevencijos numatyti duomenų saugojimo priemonę, taip užtikrinant, kad tokia priemonė neviršytų to, kas griežtai būtina. Antra, kiek tai susiję su materialinėmis sąlygomis, kurias turi tenkinti nacionalinės teisės aktai, siekiant užtikrinti, kad tokie teisės aktai neviršytų to, kas griežtai būtina, duomenų saugojimas visada turi tenkinti objektyvius kriterijus, kuriais saugotini duomenys būtų susieti su siekiamu tikslu. Konkrečiai kalbant, tokios sąlygos turi leisti praktiškai veiksmingai nubrėžti priemonės dydžio ribas, o vėliau – nustatyti atitinkamą visuomenę. Kiek tai susiję su šiuo apribojimu, nacionalinės teisės aktai turi būti grindžiami objektyviais kriterijais, leidžiančiais nustatyti asmenis, kurių duomenys gali bent netiesiogiai atskleisti ryšį su sunkia nusikalstama veika, vienaip ar kitaip prisidėti prie kovos su sunkiais nusikaltimais arba užkirsti kelią dideliame pavojui visuomenės saugumui (108–111 punktai).

II. Asmens duomenų tvarkymas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46/EB

1. Asmens duomenų tvarkymas, nepatenkantis į Direktyvos 95/46/EB taikymo sritį

2006 m. gegužės 30 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Parlamentas / Taryba (C-317/04 ir C-318/04, EU:C:2006:346)

Po to, kai 2001 m. rugsėjo 11 d. buvo įvykdyti teroristiniai išpuoliai, Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV) priėmė teisės aktus, kuriuose nustatyta, kad vežėjai oro transportu, teikiantys paslaugas maršrutais į JAV teritoriją, iš jos arba per ją, privalo suteikti JAV valdžios institucijoms elektroninę prieigą prie duomenų, esančių jų rezervacijos ir išvykimų kontrolės sistemose, vadinamose Passenger Name Records (PNR).

Manydama, kad šios nuostatos gali prieštarauti Sąjungos ir valstybių narių teisės aktams duomenų apsaugos srityje, Komisija pradėjo derybas su JAV valdžios institucijomis. Pasibaigus šioms deryboms Komisija 2004 m. gegužės 14 d. priėmė Sprendimą 2004/535/EB¹⁵, jame konstatavo, kad Jungtinių Amerikos Valstijų Muitinės ir pasienio apsaugos tarnyba (United States Bureau of Customs and Border Protection, toliau – CBP) užtikrina tinkamą Bendrijos perduodamų PNR duomenų apsaugą (toliau – sprendimas dėl tinkamos apsaugos). Tada 2004 m. gegužės 17 d. Taryba priėmė

¹⁵ 2004 m. gegužės 14 d. Komisijos sprendimas 2004/535/EB dėl Jungtinių Amerikos Valstijų Muitinės ir pasienio apsaugos tarnybai perduodamų oro keleivių asmens duomenų, nurodytų Keleivio duomenų įrašė (OL L 235, 2004 6 7, p. 11).

Sprendimą 2004/496/EB¹⁶, kuriuo sudaromas Europos bendrijos ir JAV susitarimas dėl Bendrijos valstybių narių teritorijoje įsteigtų vežėjų oro transportu PNR duomenų tvarkymo ir perdavimo CBP.

Europos Parlamentas paprašė Teisingumo Teismo panaikinti abu minėtus sprendimus, be kita ko, teigdamas, kad sprendimas dėl tinkamos apsaugos buvo priimtas ultra vires, kad EB 95 straipsnis (dabar SESV 114 straipsnis) nėra tinkamas sprendimo, kuriuo sudaromas tas susitarimas, teisinis pagrindas ir kad abiem atvejais buvo pažeistos pagrindinės teisės.

Kiek tai susiję su sprendimu dėl tinkamos apsaugos, Teisingumo Teismas visų pirma išnagrinėjo, ar Komisija pagrįstai galėjo priimti savo sprendimą, remdamasi Direktyva 95/46/EB. Šiomis aplinkybėmis jis konstatavo, kad iš sprendimo dėl tinkamos apsaugos matyti, jog PNR duomenų perdavimas CBP yra tvarkymo operacija, susijusi su visuomenės saugumu ir su valstybės veiksmais baudžiamosios teisės srityje. Anot Teisingumo Teismo, nors PNR duomenis pirmiausia rinko vežėjai oro transportu Sąjungos teisei priskirtoje veiklos srityje, t. y. parduodami lėktuvo bilietą, kuris suteikia teisę gauti paslaugas, duomenų tvarkymas, į kurį atsižvelgiama sprendime dėl tinkamos apsaugos, yra visai kito pobūdžio. Iš tiesų šis sprendimas yra susijęs ne su duomenų tvarkymu, būtinu suteikti paslaugas, bet su duomenų tvarkymu, būtinu apginti visuomenės saugumą ir nubaudo tikslais (56, 57 punktai).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tai, jog PNR duomenys komerciniais tikslais buvo renkami privačių subjektų, organizuojančių jų perdavimą į trečiąją valstybę, neužkerta kelio šį perdavimą laikyti duomenų perdavimu, kuriam netaikoma ši direktyva. Iš tiesų šis perdavimas vyksta pagal valstybės institucijų nustatytą tvarką, susijusią su visuomenės saugumu. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad sprendimas dėl tinkamos apsaugos nepatenka į tos direktyvos taikymo sritį, nes susijęs su asmens duomenų tvarkymu, kuriam ji netaikoma. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas panaikino sprendimą dėl tinkamos apsaugos (58, 59 punktai).

Kiek tai susiję su Tarybos sprendimu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad EB 95 straipsniu, siejama su Direktyvos 95/46/EB 25 straipsniu, negali būti grindžiama Bendrijos kompetencija sudaryti nagrinėjamą susitarimą su JAV. Iš tiesų šis susitarimas susijęs su tuo pačiu duomenų perdavimu kaip ir sprendimas dėl tinkamos apsaugos, taigi su duomenų tvarkymu, kuris nepatenka į tos direktyvos taikymo sritį. Todėl Teisingumo Teismas panaikino Tarybos sprendimą, kuriuo sudaromas susitarimas (67–69 punktai).

2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428)

Įmdamasis atsakomųjų veiksmų į pasikartojančius išpuolius F. Ryneš savo name įrengė stebėjimo kamerą. Po naujo išpuolio, susijusio su jo namu, šios kameros įrašai leido identifikuoti du įtariamuosius; jų atžvilgiu buvo pradėtos baudžiamosios bylos. Vienam iš įtariamųjų Čekijos asmens duomenų apsaugos tarnyboje užginčijus stebėjimo kameros įrašytų duomenų tvarkymo teisėtumą, ši tarnyba konstatavo, kad F. Ryneš pažeidė asmens duomenų apsaugos taisykles, ir skyrė jam baudą.

Gavęs F. Ryneš skundą dėl Městský soud v Praze (Prahos miesto teismas, Čekijos Respublika) sprendimo, kuriuo buvo patvirtintas minėtos tarnybos sprendimas, Nejvyšší správní soud (Aukščiausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar F. Ryneš įrašas, siekiant apsaugoti jo gyvybę, sveikatą ir turtą, yra duomenų tvarkymas, kuriam netaikoma Direktyva 95/46/EB, nes šį įrašą padarė fizinis asmuo užsiimdamas tik asmenine ar namų ūkio veikla, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

¹⁶ 2004 m. gegužės 17 d. Tarybos sprendimas 2004/496/EB dėl Europos bendrijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl oro vežėjų PNR duomenų tvarkymo ir perdavimo Jungtinių Valstijų vidaus saugumo departamento Muitinių ir sienos apsaugos biurui sudarymo (OL L 183, 2004 5 20, p. 83).

Teisingumo Teismas nusprendė, kad vaizdo stebėjimo darant asmenų vaizdo įrašus, saugomus nuolatinio įrašymo įrenginyje, kaip antai kietajame diske, sistemos, kurią fizinis asmuo įrengė ant savo šeimos namo, siekdamas apsaugoti namo savininkų turtą, sveikatą ir gyvybę, kai šia sistema stebima ir viešoji erdvė, naudojimas nėra asmens duomenų tvarkymas, atliekamas užsiimant tik asmenine ar namų ūkio veikla (35 punktas ir rezoliucinė dalis).

Šiuo aspektu jis priminė, kad Chartijos 7 straipsnyje užtikrinama pagrindinės teisės į privatų gyvenimą apsauga reikalauja, kad nukrypimai nuo asmens duomenų apsaugos ir jos apribojimai neviršytų to, kas yra griežtai būtina. Kadangi Direktyvos 95/46 nuostatas, kiek jomis reglamentuojant asmens duomenų tvarkymą gali būti keliamas pavojus pagrindinėms laisvėms, visų pirma teisei į privatų gyvenimą, būtina aiškinti atsižvelgiant į pagrindines teises, kurios yra įtrauktos į minėtą Chartiją, šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje įtvirtinta nukrypti leidžianti nuostata turi būti aiškinama siaurai (27–29 punktai). Be to, pačia šios nuostatos formuluote iš Direktyvos 95/46/EB taikymo srities pašalintas duomenų tvarkymas, atliekamas užsiimant „tik“ asmenine ir namų ūkio veikla. Tiek, kiek vaizdo stebėjimas apima, net jei tik iš dalies, viešąją erdvę, ir stebėjimo įrenginys yra nukreiptas už taip duomenis tvarkančio asmens privačios sferos ribų, jis negali būti laikomas tik „asmenine ar namų ūkio“ veikla, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą (30, 31, 33 punktai).

2. Sąvoka „asmens duomenys“

2016 m. spalio 19 d. Sprendimas Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779)¹⁷

P. Breyer pateikė ieškinį Vokietijos civiliniams teismams, prašydamas uždrausti Vokietijos Federacinei Respublikai saugoti arba įpareigoti trečiuosius asmenis saugoti kompiuterinius duomenis, kurie buvo perduodami kiekvieną kartą apsilankius Vokietijos federalinių tarnybų interneto svetainėse. Iš tiesų siekiant išvengti atakų ir sudaryti galimybę vykdyti „piratų“ baudžiamąjį persekiojimą, Vokietijos federalinių tarnybų elektroninių paslaugų teikėjas įrašinėjo duomenis, kuriuos sudaro „dinaminis“ IP adresas (IP adresas, kintantis kaskart iš naujo jungiantis prie interneto), prisijungimo prie interneto svetainės data ir laikas. Kitaip nei statiniai IP adresai, dinaminiai IP adresai neleido a priori pasitelkti viešai prieinamų rinkmenų ir taip susieti konkretų kompiuterį su fizine prieiga prie tinklo, kurią naudoja interneto prieigos teikėjas. Vien įrašyti duomenys elektroninių paslaugų teikėjui nesuteikė galimybės nustatyti naudotojo tapatybės. Tačiau interneto prieigos teikėjas turėjo papildomos informacijos, kuri, jei būtų susieta su šiuo IP adresu, leistų nustatyti tokio naudotojo tapatybę.

Šiomis aplinkybėmis gavęs kasacinį skundą Bundesgerichtshof (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija) pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar IP adresą, kurį elektroninių paslaugų teikėjas išsaugo asmeniui apsilankius šio teikėjo interneto svetainėje, jis turi laikyti asmens duomenimis.

Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tam, kad duomenys būtų laikomi „asmens duomenimis“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą, nereikalaujama, kad visą informaciją, leidžiančią nustatyti atitinkamo asmens tapatybę, turėtų vienas asmuo. Taigi dėl aplinkybės, kad papildomos informacijos, būtinos interneto svetainės naudotojo tapatybei nustatyti, turi ne elektroninių paslaugų teikėjas, o šio naudotojo interneto prieigos teikėjas, negalima atmesti galimybės, kad elektroninių paslaugų teikėjo išsaugotus dinaminis IP adresus jis turi laikyti asmens duomenimis, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą (43, 44 punktai).

¹⁷ Šis sprendimas pristatytas 2016 m. metiniame pranešime, p. 61.

Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad dinaminį IP adresą, elektroninių paslaugų teikėjo išsaugotą asmeniui apsilankius interneto svetainėje, paties teikėjo padarytoje viešai prieinamoje, šis teikėjas turi laikyti asmens duomenimis, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą, jeigu turi teisėtų priemonių atitinkamo asmens tapatybei nustatyti, remdamasis papildoma informacija, kurios turi šio asmens interneto prieigos teikėjas (49 punktą ir rezoliucinės dalies 1 punktą).

2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas Nowak (C-434/16, ECLI:EU:C:2017:582)

Apskaitininkas stažuotojas P. Nowak neišlaikė Airijos licencijuotų apskaitininkų instituto surengto egzamino. Remdamasis Duomenų apsaugos įstatymo 4 straipsniu jis paprašė leisti susipažinti su visais su juo susijusiais asmens duomenimis, kuriuos turėjo licencijuotų apskaitininkų institutas. Šis perdavė P. Nowak tam tikrus dokumentus, tačiau atsisakė perduoti jo egzamino darbo kopiją, motyvuodamas tuo, kad joje nebuvo su juo susijusių asmens duomenų, kaip tai suprantama pagal Duomenų apsaugos įstatymą.

Kadangi duomenų apsaugos komisaras dėl tų pačių motyvų taip pat nepatenkino jo prašymo leisti susipažinti su dokumentais, P. Nowak kreipėsi į nacionalinius teismus. Gavęs P. Nowak skundą Supreme Court (Aukščiausiasis Teismas, Airija) pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą reikia aiškinti taip, kad tokiais sąlygomis, kaip nagrinėtos pagrindinėje byloje, profesinį egzaminą laikančio asmens raštiški atsakymai ir egzaminuotojo galimai dėl šių atsakymų pateiktos pastabos yra su egzaminuojamuoju susiję asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Pirma, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tam, kad duomenys galėtų būti laikomi „asmens duomenimis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą, nereikalaujama, kad visą informaciją, leidžiančią nustatyti atitinkamo asmens tapatybę, turėtų vienas asmuo. Be to, tuo atveju, kai egzaminuotojas, vertindamas egzaminuojamojo per egzaminą pateiktus atsakymus, nežino jo tapatybės, egzaminą organizuojantis subjektas, šiuo atveju licencijuotų apskaitininkų institutas, disponuoja būtina informacija, leidžiančia jam lengvai ir aiškiai nustatyti šio egzaminuojamojo tapatybę pagal jo egzamino darbo kopijoje arba ant šios kopijos viršelio nurodytą identifikacijos numerį ir taip priskirti jam jo atsakymus.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad profesinį egzaminą laikančio asmens raštiški atsakymai yra su juo susijusi informacija. Iš tiesų šių atsakymų turinys atspindi egzaminuojamojo žinių lygį ir kompetenciją konkrečioje srityje ir atitinkamai jo mąstymo procesus, vertinimą ir kritiškumą. Be to, gaunant minėtus atsakymus siekiama įvertinti egzaminuojamojo profesinius gebėjimus, ypač jo gebėjimą vykdyti atitinkamas profesines užduotis. Pagaliau šios informacijos panaudojimas, dėl kurio egzaminuojamasis, pavyzdžiui, išlaiko atitinkamą egzaminą arba jo neišlaiko, gali daryti poveikį jo teisėms ir interesams, nes gali nulemti jo galimybes užsiimti pageidaujama profesija ar darbine veikla arba turėti tam įtakos. Išvada, kad profesinį egzaminą laikančio asmens pateikti raštiški atsakymai yra informacija, kuri, atsižvelgiant į jos turinį, tikslą ir poveikį, yra su juo susijusi, galioja ir tuomet, kai egzamine galima naudotis turima medžiaga.

Trečia, kiek tai susiję su egzaminuotojo pastabomis dėl egzaminuojamojo atsakymų, Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad jos, kaip ir egzaminuojamojo per egzaminą pateikti atsakymai, yra su egzaminuojamuoju susijusi informacija, nes atspindi egzaminuotojo nuomonę ar vertinimą dėl asmeninių egzaminuojamojo egzamino rezultatų, konkrečiai – dėl jo žinių ir gebėjimų atitinkamoje srityje. Be to, tokiais pastabomis konkrečiai siekiama užfiksuoti tai, kaip egzaminuotojas vertina egzaminuojamojo rezultatus, ir jos gali turėti jam poveikį.

Ketvirta, Teisingumo Teismas nusprendė, kad egzaminuojamojo per profesinį egzaminą pateikti raštiški atsakymai ir su jais susijusios galimos egzaminuotojo pastabos gali būti patikrinti, pirmiausia, kiek tai susiję jų tikslumu ir būtinybe juos saugoti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 6 straipsnio 1 dalies d ir e punktus, ir gali būti pataisyti arba ištrinti, remiantis jos 12 straipsnio b punktu. Tai, kad egzaminuojamajam suteikiama teisė susipažinti su šiais atsakymais ir šiomis pastabomis pagal šios direktyvos 12 straipsnio a punktą, padeda siekti šiame straipsnyje nustatyto tikslo – užtikrinti egzaminuojamojo teisės į privatų gyvenimą apsaugą tvarkant su juo susijusius asmens duomenis, neatsižvelgiant į tai, ar tas egzaminuojamasis turi tokią teisę susipažinti su jo asmens duomenimis ir pagal egzamino procedūrai taikomus nacionalinės teisės aktus. Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad teisė susipažinti su informacija ir teisė ją ištaisyti, remiantis Direktyvos 95/46/EB 12 straipsnio a ir b punktais, netaikoma egzamino klausimams, kurie, kaip tokie, nėra egzaminuojamojo asmens duomenys.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėtos pagrindinėje byloje, profesinį egzaminą laikančio asmens raštiški atsakymai ir egzaminuotojo galimai dėl šių atsakymų pateiktos pastabos yra asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio a punktą.

3. Sąvoka „asmens duomenų tvarkymas“

2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas (plenarinė sesija) Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596)

Švedijos protestantų bažnyčios parapijos savanorė B. Lindqvist savo kompiuteryje sukūrė interneto puslapius ir juose paskelbė kelių toje parapijoje kaip ir ji dirbančių savanorių asmens duomenis. B. Lindqvist buvo skirta bauda motyvuojant tuo, kad ji panaudojo asmens duomenis juos tvarkydama automatinio būdu, iš anksto raštu nepranešusi Švedijos Datainspektion (viešosios teisės reglamentuojama kompiuteriais perduodamų duomenų apsaugos įstaiga), kad ji be leidimo juos perdavė į trečiąsias šalis ir apskritai tvarkė jautrius asmens duomenis.

Nagrinėdamas B. Lindqvist apeliacinį skundą dėl šio sprendimo Göta hovrätt (Apeliacinis teismas, Švedija) Teisingumo Teismui pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, visų pirma klausdamas, ar B. Lindqvist „visiškai ar iš dalies automatiniais būdais [tvarkė] asmens duomenis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46/EB.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad operacijos, kai interneto puslapyje minimi įvairūs asmenys, kurių tapatybė atskleidžiama nurodant pavardę arba kitus duomenis, pavyzdžiui, telefono numerį ar su darbo sąlygomis ir pomėgiais susijusią informaciją, yra atliktos „visiškai ar iš dalies automatiniais būdais tvarkant asmens duomenis“, kaip tai suprantama pagal tą direktyvą (27 punktas ir rezoliucinės dalies 1 punktas). Iš tiesų vykdant savanorišką ar religinę veiklą tokiam asmens duomenų tvarkymui netaikoma jokia šios direktyvos taikymo srities išimtis, nes jis nepriskiriamas nei prie su visuomenės saugumu susijusios veiklos kategorijos, nei prie tik asmeninės ar namų ūkio veiklos kategorijų, kurioms ši direktyva netaikoma (38, 43-48 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

2014 m. gegužės 13 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Google Spain ir Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

2010 m. Ispanijos pilietis pateikė Agencia Española de Protección de Datos (Ispanijos duomenų apsaugos agentūra, toliau – IDAA) skundą dėl Ispanijoje populiarus dienraščio leidėjo La Vanguardia Ediciones SL ir dėl Google Spain ir Google. Šis asmuo teigė, kad kai interneto naudotojas į Google grupės paieškos variklį įvesdavo savo pavardę, rezultatų sąrašė buvo pateikiamos nuorodos į du 1998 m. dienraščio

La Vanguardia puslapius, kuriuose, be kita ko, skelbiama apie nekilnojamojo turto, areštuoto siekiant sugrąžinti jo skolas, pardavimą aukcione. Savo skunde šis asmuo prašė, pirma, nurodyti La Vanguardia panaikinti ar pakeisti atitinkamus puslapius arba panaudoti tam tikras paieškos variklių teikiamas priemones tam, kad būtų apsaugoti šie duomenys. Antra, jis prašė nurodyti Google Spain ar Google pašalinti arba paslėpti jo asmens duomenis, kad jie nebūtų pateikiami paieškos rezultatų sąrašė ir nuorodose į La Vanguardia.

IDAA atmetė skundą dėl La Vanguardia teigdama, kad leidėjas teisėtai paskelbė nagrinėjamą informaciją, tačiau jį pripažino pagrįstu, kiek jis susijęs su Google Spain ir Google, ir paprašė šių dviejų bendrovių imtis reikiamų priemonių, kad duomenys būtų pašalinti iš jų rodyklės ir kad neliktų prieigos prie jų. Šioms bendrovėms pateikus du skundus Audiencia Nacional (Nacionalinis teismas, Ispanija) ir paprašius panaikinti IDAA sprendimą, šis Ispanijos teismas pateikė Teisingumo Teismui tam tikrus klausimus.

Taip Teisingumo Teismui buvo suteikta galimybė patikslinti sąvoką „asmens duomenų tvarkymas“ internete pagal Direktyvą 95/46/EB.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad paieškos variklio operacijos, kurias sudaro internete trečiųjų asmenų paskelbtos ar įkeltos informacijos suradimas, automatinio būdu atliekamas jos indeksavimas, laikinas laikymas ir galiausiai padarymas prieinamos interneto naudotojams tam tikra pasirinkta tvarka, laikytinos asmens duomenų tvarkymu, jei ši informacija apima asmens duomenis (rezoliucinės dalies 1 punktą). Be to, Teisingumo Teismas priminė, kad operacijos, apie kurias kalbama toje direktyvoje, turi būti laikomos tvarkymu, įskaitant atvejį, kai jos susijusios vien su žiniasklaidos priemonėse jau paskelbta informacija. Bendra direktyvos taikymo išimtis tokiu atveju panaikintų didžiąją jos prasmės dalį (29, 30 punktai).

4. Asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos, atsižvelgiant į Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnį

2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Huber (C-524/06, EU:C:2008:724)¹⁸

Federalinė migracijos ir pabėgėlių reikalų tarnyba (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Vokietija) administravo centrinį užsieniečių registrą, kuriame buvo renkami tam tikri asmens duomenys apie užsieniečius, Vokietijos teritorijoje gyvenančius ilgiau nei tris mėnesius. Šis registras buvo naudojamas statistiniais tikslais ir tuo atveju, kai saugumo ir policijos tarnybos, taip pat teisminės institucijos naudojosi savo persekiojimo ir paieškos įgaliojimais, susijusiais su kriminalinėmis arba visuomenės saugumui pavojų keliančiomis veikomis.

1996 m. Austrijos pilietis H. Huber apsigyveno Vokietijoje tam, kad jos teritorijoje užsiimtų nepriklausomo draudimo agento veikla. Manydamas, kad dėl su juo susijusių duomenų, esančių nagrinėjamame registre, tvarkymo yra diskriminuojamas (nebuvo tokios duomenų bazės, skirtos Vokietijos piliečiams), H. Huber paprašė pašalinti šiuos duomenis.

Šiomis aplinkybėmis Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės aukštesnysis administracinis teismas, Vokietija) nagrinėdamas bylą pateikė Teisingumo Teismui klausimą dėl atitinkamame registre vykdomo asmens duomenų tvarkymo suderinamumo su Sąjungos teise.

¹⁸ Šis sprendimas pristatytas 2008 m. metiniame pranešime, p. 45.

Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad Sąjungos piliečio teisė apsigyventi kitos valstybės narės, kurios pilietis jis nėra, teritorijoje nėra besąlygiška ir jai gali būti taikomi apribojimai. Taigi tokio registro naudojimas siekiant padėti valdžios institucijoms, atsakingoms už teisės aktų, susijusių su teise apsigyventi, taikymą, iš principo yra teisėtas ir, atsižvelgiant į jo pobūdį, suderinamas su diskriminacijos dėl pilietybės draudimu, įtvirtintu EB 12 straipsnio 1 dalyje (dabar SESV 18 straipsnio pirma pastraipa). Vis dėlto tokia registre gali būti tik ta informacija, kuri yra būtina šiam tikslui, kaip tai suprantama pagal Direktyvą dėl asmens duomenų apsaugos (54, 58, 59 punktai).

Kiek tai susiję su tvarkymo būtinybės sąvoka, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio e punktą, Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad tai yra autonomiška Sąjungos teisės sąvoka, kurią reikia aiškinti taip, kad ji visiškai atitiktų Direktyvos 95/46/EB tikslą, apibrėžtą jos 1 straipsnio 1 dalyje. Tada jis konstatavo, kad asmens duomenų tvarkymo sistema atitinka Sąjungos teisę, jeigu joje kaupiami tik tie duomenys, kurie šioms institucijoms yra būtini taikyti tuos teisės aktus, ir jeigu jos centralizuotas pobūdis leidžia veiksmingiau taikyti šiuos teisės aktus tos valstybės narės pilietybės neturinčių Sąjungos piliečių teisei apsigyventi.

Bet kuriuo atveju negalima laikyti, kad tokia registre būtina, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio e punktą, statistikos tikslais saugoti ir tvarkyti su konkrečia pavarde ir vardu susijusius asmens duomenis.

Be to, dėl registre esančių duomenų naudojimo kovos su nusikalstamumu tikslais Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šis tikslas reikalauja tirti padarytus nusikaltimus ir pažeidimus, neatsižvelgiant į juos padariusių asmenų pilietybę. Taigi kovodama su nusikalstamumu valstybė narė neturėtų skirtingai vertinti savo piliečių padėties ir jos teritorijoje gyvenančių jos pilietybės neturinčių Sąjungos piliečių padėties. Todėl skirtingas savo piliečių ir kitų Sąjungos piliečių vertinimas kovos su nusikalstamumu tikslu sistemingai tvarkant asmens duomenis, susijusius tik su atitinkamos valstybės narės pilietybės neturinčiais Sąjungos piliečiais, yra pagal EB 12 straipsnio 1 dalį draudžiama diskriminacija (78–80 punktai).

2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas ASNEF ir FECEMD (C-468/10 ir C-469/10, EU:C:2011:777)

Viena vertus, Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) ir, kita vertus, Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) pateikė Tribunal Supremo (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) skundą administracinėje byloje dėl Karaliaus dekretu 1720/2007, įgyvendinančio Organinį įstatymą 15/1999, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 95/46/EB, tam tikrų straipsnių.

Konkrečiai kalbant, ASNEF ir FECEMD manė, kad siekiant sudaryti galimybę tvarkyti asmens duomenis be atitinkamo asmens sutikimo Ispanijos teisėje buvo nustatyta papildoma sąlyga, kurios nėra Direktyvoje 95/46/EB ir pagal kurią reikalaujama, kad tai būtų „viešųjų rinkmenų duomenys“, išvardyti Organinio įstatymo 15/1999 3 straipsnio j punkte. Šiuo aspektu jos teigė, kad šiuo įstatymu ir Karaliaus dekretu 1720/2007 apribojama Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punkto taikymo sritis; tame punkte numatyta, kad asmens duomenys be atitinkamo asmens sutikimo gali būti tvarkomi su sąlyga, susijusia tik su teisėtais interesais, kurių siekia duomenų valdytojas arba trečioji šalis (trečiosios šalys), kuriai (kurioms) atskleidžiami duomenys.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnyje pateiktas išsamus ir baigtinis atveju, kai asmens duomenų tvarkymas be atitinkamo asmens sutikimo gali būti laikomas teisėtu, sąrašas. Todėl valstybės narės, remdamosi minėtos direktyvos 5 straipsniu, negali nustatyti kitų asmens duomenų tvarkymo teisėtumo principų nei numatytieji šios direktyvos 7 straipsnyje ar papildomais reikalavimais keisti šiame 7 straipsnyje numatytų principų apimtį. Iš tiesų šiuo 5 straipsniu, kiek leidžia tos direktyvos II skyriaus, taigi ir jame esančio 7 straipsnio, nuostatos, valstybėms

narėms tik suteikiama galimybė tiksliau apibrėžti asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygas (30, 32, 33 punktai).

Konkrečiai kalbant, siekdamas, kaip reikalaujama pagal minėtos direktyvos 7 straipsnio f punktą, palyginti atitinkamas priešingas teises ir interesus, valstybės narės gali nustatyti pagrindinius principus. Jos taip pat gali atsižvelgti į tai, kad asmens, su kuriuo susijęs šis duomenų tvarkymas, pagrindinių teisių apribojimo sunkumas gali skirtis, nelygu, ar atitinkami duomenys jau įtraukti į viešąją rinkmeną (44 ir 46 punktai).

Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatavo, kad jei pagal nacionalinės teisės aktus kai kurių kategorijų asmens duomenys negali būti tvarkomi, dėl šių kategorijų numatant galutinį priešingų teisių ir interesų palyginimo rezultatą, o tai neleidžia konkrečiu atveju, kuriam būdingos specifinės aplinkybės, pasiekti kitokio rezultato, tai nėra patikslinimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 5 straipsnį. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad pagal Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punktą draudžiama valstybei narei kategoriškai ir visais atvejais atmesti galimybę tvarkyti tam tikrų kategorijų asmens duomenis, neleidžiant palyginti konkrečios situacijos priešingų teisių ir interesų.

2016 m. spalio 19 d. Sprendimas Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779)

Šiame sprendime (taip pat žr. skyrių II.2. „Sąvoka „asmens duomenys““) Teisingumo Teismas atsakė į klausimą, ar pagal Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punktą draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią elektroninių paslaugų teikėjas gali rinkti ir naudoti su naudotoju susijusius asmens duomenis be jo sutikimo tik tiek, kiek tai būtina siekiant leisti tam naudotojui pasinaudoti konkrečia elektronine paslauga ir atsiskaityti už ją, ir pagal kurią tikslas užtikrinti bendrą elektroninių paslaugų veikimą negali pateisinti duomenų naudojimo pasibaigus naudojimosi paslaugomis operacijai.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punktą atitinkama teisės nuostata yra draudžiama. Iš tiesų, remiantis šia nuostata, asmens duomenų tvarkymas, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą, yra teisėtas, jei tvarkyti reikia dėl teisėtų interesų, kurių siekia duomenų valdytojas arba trečioji šalis (trečiosios šalys), kuriai (kurioms) atskleidžiami duomenys, su sąlyga, kad atitinkamo asmens interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės nėra viršesni. Šiuo atveju Vokietijos teisės akte kategoriškai ir visais atvejais buvo atmesta galimybė tvarkyti tam tikrų kategorijų asmens duomenis, neleidžiant palyginti konkrečioje situacijoje nagrinėjamų priešingų teisių ir interesų. Taip ja neteisėtai buvo apribota šio principo, numatyto Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punkte, apimtis, atmetant galimybę tikslą užtikrinti bendrą elektroninių paslaugų veikimą palyginti su naudotojų interesais ar pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis (62–64 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

2017 m. gegužės 4 d. Sprendimas Rīgas satiksme (C-13/16, EU:C:2017:336)

Ši byla susijusi su Latvijos nacionalinės policijos ir Rygos miesto troleibusų bendrovės Rīgas satiksme ginču dėl prašymo perduoti su eismo įvykių sukėlusio asmens tapatybę susijusius duomenis. Nagrinėjamu atveju per eismo įvykį taksi vairuotojas savo automobilį buvo sustabdęs kelkraštyje. Tuo metu, kai Rīgas satiksme troleibusas važiuojo pro šį taksi, ant galinės sėdynės sėdėjęs keleivis atidarė dureles, kuriomis kliudė ir apgadino troleibusą. Siekdama pateikti civilinį ieškinį Rīgas satiksme, be kita ko, paprašė nacionalinės policijos perduoti su eismo įvykių sukėlusio asmens tapatybę susijusius duomenis. Policija atsisakė perduoti keleivio tapatybės numerį ir jo adresą, taip pat dokumentus, susijusius su eismo įvykių dalyvavusių asmenų paaiškinimais, motyvuodama tuo, kad administracinės procedūros, kuriai pasibaigus skiriamos nuobaudos, dokumentai gali būti perduoti tik šios bylos šalims, o kiek tai susiję su tapatybės numeriu ir adresu – Asmens duomenų apsaugos įstatymas draudžia atskleisti tokią informaciją apie privačius asmenis.

Tokiomis aplinkybėmis Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (Aukščiausiasis Teismas, Administracinių bylų skyrius, Latvija) nusprendė pateikti Teisingumo Teismui klausimą, ar Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punkte yra nustatyta pareiga perduoti asmens duomenis trečiajai šaliai tam, kad ji galėtų pareikšti civilinį ieškinį dėl žalos, padarytos asmens, su kuriuo susijusi šių duomenų apsauga, atlyginimo ir ar tai, kad šis asmuo yra nepilnametis, gali turėti įtakos aiškinant šią nuostatą.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio f punktas turi būti aiškinamas kaip nenustatantis pareigos perduoti asmens duomenų trečiajai šaliai, kad ši galėtų pareikšti civilinį ieškinį dėl žalos, padarytos asmens, su kuriuo susijusi šių duomenų apsauga, atlyginimo. Tačiau pagal šią nuostatą toks perdavimas nedraudžiamas, jei atliekamas pagal nacionalinę teisę, laikantis šioje nuostatoje numatytų sąlygų (27, 34 punktai ir rezoliucinė dalis).

Šiame kontekste Teisingumo Teismas pažymėjo, kad (tai dar turi patikrinti nacionalinis teismas) tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, neatrodo pateisinama atsisakyti nukentėjusiajam asmeniui perduoti asmens duomenis, būtinus norint pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo šią žalą sukėlusiam asmeniui arba prireikus asmenims, kurie turi tėvų valdžią, dėl to, kad šis asmuo nepilnametis (33 punktas).

2017 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725)

Pagrindinėje byloje P. Puškár pateikė skundą Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas), prašydamas nurodyti Finančné riaditeľstvo (Finansų direktoratas), visoms jam pavaldžioms mokesčių tarnyboms ir Kriminálny úrad finančnej správy (Kovos su finansiniais nusikaltimais tarnyba) neįtraukti jo į asmenų, Finansų direktorato laikomų statybiniais, registrą, kurį sudarė šis direktoratas rinkdamas mokesčius ir kurį atnaujina jis ir Kovos su finansiniais nusikaltimais tarnyba (toliau – ginčijamas registras). Be to, jis paprašė pašalinti bet kokią su juo susijusią informaciją iš šio registro ir finansų administravimo elektroninės sistemos.

Šiomis aplinkybėmis Najvyšší súd Teisingumo Teismo, be kita ko, klausė, ar teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, būsto neliečiamybę ir komunikacijos slaptumą, įtvirtinta Chartijos 7 straipsnyje, ir teisė į asmens duomenų apsaugą, įtvirtinta Chartijos 8 straipsnyje, gali būti aiškinamos taip, kad valstybė narė negali be suinteresuotojo asmens sutikimo sukurti asmens duomenų registro mokesčių administravimo tikslais, todėl valdžios institucijų atliekamas asmens duomenų rinkimas siekiant kovoti su mokestiniu sukčiavimu savaime kelia pavojų.

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio e punktas nedraudžia valstybės narės institucijoms tvarkyti asmens duomenis renkant mokesčius ir kovojant su mokestiniu sukčiavimu, kaip tai daryta sudarant pagrindinėje byloje ginčijamą asmenų registrą, be atitinkamų asmenų sutikimo, su sąlyga, kad, viena vertus, šios institucijos vykdo užduotis visuomenės labui pagal nacionalinę teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad šio registro sudarymas ir atitinkamų asmenų įtraukimas į jį yra tinkamas ir būtinas įgyvendinant siekiamus tikslus, kad yra pakankamai įrodymų preziumuoti, jog atitinkamų asmenų įtraukimas į šį registrą yra teisėtas, ir, kita vertus, įvykdytos visos Direktyvoje 95/46/EB nustatytos šio asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos (117 punktas ir rezoliucinės dalies 3 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nacionalinis teismas turi išsiaiškinti, ar ginčijamo registro sudarymas yra būtinas atliekant pagrindinėje byloje nagrinėjamą užduotį visuomenės labui, pirmiausia atsižvelgiant į aiškų ginčijamo registro sudarymo tikslą, jame nurodytiems asmenims sukeliamas teisinės pasekmės ir šio registro viešąjį arba neviešąjį pobūdį. Be to, laikydamasis proporcingumo principo nacionalinis teismas turi patikrinti, ar ginčijamo registro sudarymas ir susijusių asmenų įtraukimas į jį yra tinkami įgyvendinant siekiamus tikslus ir ar nėra kitų švelnesnių priemonių šiems tikslams pasiekti.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog tai, kad asmuo įrašomas į ginčijamą registrą, gali pažeisti tam tikras jo teises. Įrašymas į šį registrą gali pakenkti jo reputacijai ir santykiams su mokesčių institucijomis. Šis įrašymas gali pažeisti ir šio asmens nekaltumo prezumpciją, įtvirtintą Chartijos 48 straipsnio 1 dalyje, ir juridinių asmenų, susietų su į ginčijamą registrą įrašytais fiziniais asmenimis, laisvę užsiimti verslu, įtvirtintą Chartijos 16 straipsnyje. Todėl tokia intervencija gali būti tinkama priemonė tik tuomet, jeigu yra pakankamų požymių įtarti, kad atitinkamas asmuo fiktyviai eina su juo siejamų juridinių asmenų vadovaujamas pareigas ir taip kenkia mokesčių rinkimui ir kovai su mokesčiniu sukčiavimu (114 punktas).

Be to, Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad jeigu būtų Direktyvos 95/46/EB 13 straipsnyje nustatytų priešasčių apriboti tam tikras jos 6 ir 10–12 straipsniuose įtvirtintas teises, pavyzdžiui, atitinkamo asmens teisę į informavimą, toks ribojimas turėtų būti būtinas saugant minėto 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus interesus, t. y. svarbius ekonominius ar finansinius interesus mokesčių srityje, ir būti pateisinamas teisinėmis priemonėmis.

III. Asmens duomenų perdavimas į trečiąsias šalis

2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas (plenarinė sesija) Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596)¹⁹

Šioje byloje (taip pat žr. skyrių II.3. „Sąvoka „asmens duomenų tvarkymas“) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma norėjo išsiaiškinti, ar B. Lindqvist perdavė duomenis į trečiąją šalį, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad „duomenų perdavimas į trečiąsias šalis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnį, nevyksta, kai vienoje valstybėje narėje esantis asmuo interneto puslapyje, saugomame interneto svetainės, kurioje yra šis puslapis, prieglobą teikiančio toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje įsisteigusio fizinio ar juridinio asmens, įrašo asmens duomenis ir taip juos padaro prieinamus visiems prie interneto prisijungusiems asmenims, įskaitant esančius trečiojoje šalyje (71 punktas ir rezoliucinės dalies 4 punktas).

Atsižvelgiant į, viena vertus, interneto technologijų pažangą rengiant Direktyvą 95/46/EB ir, kita vertus, į tai, kad jos IV skyriuje, kuriame yra minėtas 25 straipsnis, užtikrinantis, kad valstybės narės kontroliuotų asmens duomenų perdavimą į trečiąsias šalis ir draudžiama atlikti tokį perdavimą, kai jos neužtikrina adekvataus apsaugos lygio, nėra interneto naudojimo kriterijų, negalima preziumuoti, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas į sąvoką „duomenų perdavimas į trečiąsias šalis“ ketino įtraukti tokį duomenų įrašymą į interneto puslapį, net jeigu jie dėl to tampa prieinami trečiųjų šalių asmenims, turintiems prieigai prie tokių duomenų reikalingas technines priemones (63, 64, 68 punktai).

2015 m. spalio 6 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650)²⁰

Austrijos pilietis ir socialinio tinklo Facebook vartotojas M. Schrems pateikė skundą Data Protection Commissioner (Duomenų apsaugos komisaras, Airija) dėl to, kad Facebook Ireland perdavinėjo į Jungtines Amerikos Valstijas (JAV) šių vartotojų asmens duomenis ir juos saugojo toje šalyje esančiuose serveriuose, kur jie buvo tvarkomi. Anot M. Schrems, JAV teisė ir praktika nesuteikia pakankamos apsaugos nuo valdžios institucijų vykdomo į šią šalį perduotų duomenų sekimo. Duomenų apsaugos

¹⁹ Šis sprendimas pristatytas 2003 m. metiniame pranešime, p. 67.

²⁰ Šis sprendimas pristatytas 2015 m. metiniame pranešime, p. 53.

komisaras atsisakė tirti šį skundą, be kita ko, motyvuodamas tuo, kad Sprendime 2000/520/EB²¹ Komisija konstatavo, jog pagal „saugaus uosto“ (anglų k. „safe harbour“) sistemą²² JAV užtikrina adekvatų perduotų asmens duomenų apsaugos lygį.

Būtent tokiomis aplinkybėmis High Court (Aukštasis teismas, Airija) Teisingumo Teismui pateikė prašymą išaiškinti Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalį, pagal kurią Komisija gali konstatuoti, kad trečioji šalis užtikrina adekvatų perduotų duomenų apsaugos lygį, taip pat iš esmės prašymą patvirtinti Sprendimo 2000/520/EB, kurį Komisija priėmė remdamasi Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalimi, galiojimą.

Teisingumo Teismas visą Komisijos sprendimą pripažino negaliojančiu, visų pirma pabrėždamas, kad jam priimti visų pirma reikėjo, kad Komisija tinkamai motyvuodama konstatuotų, jog atitinkama trečioji šalis iš tikrųjų užtikrina iš esmės tokį patį pagrindinių teisių apsaugos lygį, koks garantuojamas Sąjungos teisės sistemoje. Kadangi Sprendime 2000/520/EB Komisija to nepadarė, to sprendimo 1 straipsniu pažeidžiami reikalavimai, nustatyti Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalyje, siejamoje su Chartija, todėl jis negalioja. „Saugaus uosto“ principai taikomi tik įsipareigojusioms JAV organizacijoms, gaunančioms asmens duomenis iš Sąjungos, ir nereikalaujama, kad JAV valdžios institucijos būtų įpareigosios laikytis šių principų. Be to, Sprendimas 2000/520/EB leidžia nustatyti asmenų, kurių asmens duomenys yra arba gali būti perduoti iš Sąjungos į JAV, pagrindinių teisių apribojimus, tačiau jame nėra išvados dėl to, ar JAV esama valstybinio pobūdžio taisyklių, skirtų nustatyti, kiek šios teisės gali būti apribotos, ir jame nėra konstatuota, kad esama veiksmingos teisinės apsaugos nuo tokio pobūdžio apribojimų (82, 87–89, 96–98 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

Be to, Teisingumo Teismas pripažino negaliojančiu Sprendimo 2000/520/EB 3 straipsnį, kiek juo iš nacionalinių kontrolės institucijų atimami įgaliojimai, kuriuos jos turi pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnį tuo atveju, kai asmuo nurodo aplinkybes, galinčias sukelti abejonių dėl Komisijos sprendimo, kuriame konstatuota, jog trečioji šalis užtikrina adekvatų apsaugos lygį, suderinamumo su privatus gyvenimo ir asmens pagrindinių laisvių ir teisių apsauga (102–104 punktai). Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Sprendimo 2000/520/EB 1 ir 3 straipsnių negaliojimas turi įtakos viso šio sprendimo galiojimui (105 ir 106 punktai).

Kiek tai susiję su tokio apribojimo pateisinimo negalimumu, Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad Sąjungos teisės aktuose, kuriais apribojamos pagrindinės teisės, užtikrinamos pagal Chartijos 7 ir 8 straipsnius, turi būti numatytos aiškios ir tikslios taisyklės, kuriomis reglamentuojama priemonės apimtis ir taikymas ir nustatomi minimalūs reikalavimai, kad asmenims, kurių duomenims tai turi įtakos, būtų suteikta pakankamai garantijų, leidžiančių veiksmingai apsaugoti jų asmens duomenis nuo piktnaudžiavimo pavojų, taip pat bet kokios neteisėtos prieigos prie šių duomenų ir neteisėto jų naudojimo. Būtinybė turėti tokias garantijas yra dar svarbesnė tais atvejais, kai asmens duomenys tvarkomi automatinio būdu ir kyla didelis neteisėtos prieigos prie šių duomenų pavojus (91 punktas).

Be to, pagrindinės teisės į privatų gyvenimą apsauga Sąjungos lygiu reikalauja, kad nukrypti nuo asmens duomenų apsaugos leidžiančios nuostatos ir jos apribojimai neviršytų to, kas yra griežtai būtina (92 punktas). Taigi, tuo, kas yra griežtai būtina, nėra ribojami teisės aktai, kurie apskritai leidžia saugoti visų asmenų, kurių duomenys buvo perduoti iš Sąjungos, visus tuos duomenis nediferencijuojant, nenustatant jokių apribojimų arba išimčių pagal siekiamą tikslą ir nenumatant objektyvių kriterijų, leidžiančių nubrėžti ribas valstybės institucijų prieigai prie duomenų ir jų vėlesniam naudojimui konkrečiais, griežtai ribojamais ir galinčiais pateisinti apribojimą, taikomą tiek prieigai prie šių duomenų, tiek jų naudojimui, tikslais (93 punktas). Konkrečiai kalbant, teisės aktai, leidžiantys valstybės institucijoms apskritai susipažinti su elektroninės komunikacijos turiniu, kelia pavojų pagrindinės teisės į

21 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimas 2000/520/EB, remiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB, susijusia su apsauga, užtikrinama „saugaus uosto“ principais ir su tuo susijusiais dažnai keliamais klausimais, kuriuos skelbia JAV ūkio ministerija (OL 215, 2000 8 25, p. 7).

22 „Saugaus uosto“ sistema apima tam tikrus su asmens duomenų apsauga susijusius principus, kuriuos JAV įmonės gali savanoriškai taikyti.

privatų gyvenimą esmei. Be to, teisės aktais, nenumatančiais asmeniui jokios galimybės pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis tam, kad jis gautų prieigą prie su juo susijusių asmens duomenų arba galėtų juos ištaisyti ar pašalinti, nepaisoma Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos pagrindinės teisės į veiksmingą teisminę gynybą esmės (94 ir 95 punktai).

2017 m. liepos 26 d. Nuomonė (didžioji kolegija) 1/15 (ES ir Kanados susitarimas dėl PNR) (EU:C:2017:592)

2017 m. liepos 26 d. Teisingumo Teismas pirmą kartą priėmė sprendimą dėl tarptautinio susitarimo projekto suderinamumo su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, konkrečiai – su nuostatomis, susijusiomis su privataus gyvenimo gerbimu ir asmens duomenų apsauga.

Europos Sąjunga ir Kanada vedė derybas dėl susitarimo dėl oro keleivių duomenų perdavimo ir tvarkymo (susitarimas dėl PNR (Passenger Name Record)); jis buvo pasirašytas 2014 m. Europos Sąjungos Tarybai paprašius Europos Parlamento jį patvirtinti, šis nusprendė pateikti Teisingumo Teismo klausimą, ar numatytas sudaryti susitarimas atitinka Sąjungos teisę.

Numatytas sudaryti susitarimas leidžia sistemingą ir nuolatinį visų keleivių PNR duomenų perdavimą Kanados valdžios institucijai tam, kad jie būtų naudojami ir saugomi, taip pat galimą jų tolesnį perdavimą kitoms institucijoms ir kitoms trečiosioms šalims, siekiant kovoti su terorizmu ir sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais. Numatytame sudaryti susitarime, be kita ko, nurodytas penkerių metų duomenų saugojimo laikotarpis ir nustatyti konkretūs PNR duomenų saugumo ir vientisumo reikalavimai, kaip antai reikalavimas nedelsiant užmaskuoti neskelbtinus duomenis, taip pat jame numatyta teisė susipažinti su duomenimis, juos ištaisyti ir pašalinti bei galimybė pateikti administracinį skundą ar ieškinį.

PNR duomenys, apie kuriuos kalbama numatytame sudaryti susitarime, be oro keleivių pavardžių ir vardų bei jų koordinačių, apima informaciją, kurios reikia rezervacijai, kaip antai numatytas kelionės datas, maršrutą, informaciją, susijusią su bilietais ir tuo pačiu rezervacijos numeriu užregistruotų asmenų grupe, informaciją apie mokėjimo priemones ar sąskaitas, informaciją apie bagažą, taip pat bendras pastabas apie keleivius.

Savo nuomonėje Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad PNR susitarimas negali būti sudarytas toks, koks jis suformuluotas, nes tam tikros jo nuostatos nesuderinamos su Sąjungos pripažįstamomis pagrindinėmis teisėmis.

Visų pirma Teisingumo Teismas konstatavo, kad tiek PNR duomenų perdavimas iš Sąjungos kompetentingai Kanados institucijai, tiek reglamentavimas, dėl kurio Sąjunga vedė derybas su Kanada, susijęs su šių duomenų saugojimo sąlygomis, jų naudojimu ir galimu vėlesniu perdavimu kitoms Kanados institucijoms, Europolui, Eurojustui, valstybių narių teisminėms institucijoms arba policijai ar kitų trečiųjų šalių institucijoms, riboja pagal Chartijos 7 straipsnį užtikrinamą teisę. Šie veiksmai riboja ir Chartijos 8 straipsnyje įtvirtintą pagrindinę teisę į asmens duomenų apsaugą, nes reiškia asmens duomenų tvarkymą (125, 126 punktai).

Be to, jis pabrėžia, kad net jeigu kai kurie PNR duomenys, vertinami atskirai, neatrodo kaip galintys atskleisti svarbią su atitinkamų asmenų privačiu gyvenimu susijusią informaciją, vis dėlto, vertinami kartu, jie gali atskleisti, be kita ko, visą kelionės maršrutą, kelionių įpročius, ryšius, egzistuojančius tarp dviejų ar daugiau asmenų, taip pat informaciją apie oro keleivių finansinę padėtį, jų mitybos įpročius ar sveikatos būklę, net galėtų atskleisti apie šiuos keleivius neskelbtinų duomenų, kurių apibrėžtis pateikta numatyto sudaryti susitarimo 2 straipsnio e punkte (informacija apie rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius įsitikinimus ir t. t.) (128 punktas).

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad nors nagrinėjamus apribojimus galima pateisinti bendrojo intereso tikslo siekimu (visuomenės saugumo garantija kovojant su terorizmu ir sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais), tam tikros šio susitarimo nuostatos nėra apribotos tuo, kas griežtai būtina, ir jose nenustatyta aiškių ir tikslių taisyklių.

Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog, atsižvelgiant į pavojų, kad duomenų tvarkymas gali pažeisti nediskriminavimo principą, neskelbtinų duomenų perdavimas Kanadai reikalauja tikslaus ir itin svaraus pateisinimo, kuris būtų grindžiamas kitais motyvais nei visuomenės apsauga nuo terorizmo ir sunkių tarpvalstybinių nusikaltimų. Šiuo atveju tokio pateisinimo nėra. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad susitarimo dėl neskelbtinų duomenų perdavimo Kanadai ir dėl šių duomenų tvarkymo ir saugojimo nuostatos yra nesuderinamos su pagrindinėmis teisėmis (165, 232 punktai).

Antra, Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad, oro keleiviams išvykus iš Kanados, numatytame sudaryti susitarime nurodytas visų oro keleivių PNR duomenų kaupimas neapsiriboja tuo, kas griežtai būtina. Kiek tai susiję su oro keleiviais, dėl kurių nebuvo nustatytos terorizmo ar sunkių tarpvalstybinių nusikaltimų rizikos nuo jų atvykimo į Kanadą iki išvykimo iš jos, neatrodo, kad jiems išvykus tarp jų PNR duomenų ir numatyto sudaryti susitarimu siekiamo tikslo būtų ryšys (bent jau netiesioginis), kuris pateisintų šių duomenų saugojimą. Kita vertus, oro keleivių, dėl kurių buvo objektyvių įrodymų, leidžiančių manyti, kad jie netgi po to, kai išvyko iš Kanados, galėjo kelti riziką kovojant su terorizmu ir sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais, PNR duomenis leidžiama saugoti ir jiems išvykus iš šios šalies, netgi penkerių metų laikotarpi (205–207, 209 punktai).

Trečia, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje įtvirtinta teisė į privatų gyvenimą reiškia, jog atitinkamas asmuo turi turėti galimybę įsitikinti, kad jo asmens duomenys tvarkomi tiksliai ir teisėtai. Tam, kad toks asmuo galėtų atlikti reikiamus patikrinimus, jam turi būti suteikta teisė gauti savo asmens duomenis, kurie yra tvarkomi.

Šiuo aspektu jis pabrėžė, jog numatytame sudaryti susitarime svarbu, kad oro keleiviai būtų informuoti apie su jais susijusių keleivio duomenų perdavimą į atitinkamą trečiąją šalį ir apie šių duomenų naudojimą, ir tai būtų padaryta nuo momento, kai tokios informacijos suteikimas negali pakenkti numatytame sudaryti susitarime nurodytų valdžios institucijų atliekamiems tyrimams. Iš tiesų tokios informacijos reikia, kad oro keleiviai galėtų pasinaudoti teise prašyti leisti susipažinti su duomenimis apie save ir prireikus juos ištaisyti, taip pat pagal Chartijos 47 straipsnio pirmą pastraipą teise į veiksmingą gynybą teisme.

Taigi, atvejais, kai yra objektyvių įrodymų, pateisinančių keleivių duomenų naudojimą siekiant kovoti su terorizmu ir sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais ir lemiančių poreikį gauti išankstinį teisminės institucijos arba nepriklausomo administracinio subjekto leidimą, oro keleivius reikia informuoti individualiai. Tas pats taikytina tuo atveju, kai su oro keleiviais susiję duomenys perduodami kitoms valdžios institucijoms arba privatiems asmenims. Vis dėlto toks informacijos suteikimas galimas tik nuo momento, kai tai negali pakenkti numatytame sudaryti susitarime nurodytų valdžios institucijų atliekamiems tyrimams (219, 220, 223, 224 punktai).

IV. Asmens duomenų apsauga internete

1. Teisė prieštarauti asmens duomenų tvarkymui („teisė būti pamirštam“)

2014 m. gegužės 13 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Google Spain ir Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

Šiame sprendime (taip pat žr. II.3 skyrių „Sąvoka „asmens duomenų tvarkymas““) Teisingumo Teismas patikslino Direktyvoje 95/46/EB numatytos teisės susipažinti su asmens duomenimis ir teisės prieštarauti dėl jų tvarkymo internete apimtį.

Taigi, priimdamas sprendimą dėl interneto paieškos variklio eksploatuotojo atsakomybės masto Teisingumo Teismas iš esmės nurodė, kad, siekiant užtikrinti Direktyvos 95/46/EB 12 straipsnio b punkte ir 14 straipsnio pirmos pastraipos a punkte numatytą teisę susipažinti su informacija ir teisę prieštarauti, ir jeigu iš tiesų įvykdytos juose numatytos sąlygos, šis eksploatuotojas privalo iš rezultatų sąrašo, rodomo atlikus paiešką pagal asmens asmenvardį, pašalinti nuorodas į trečiųjų asmenų paskelbtus tinklalapius, kuriuose yra informacijos apie šį asmenį. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tokia pareiga gali kilti ir tais atvejais, kai šis asmenvardis arba ši informacija nėra prieš tai ištrinti arba tuo pačiu metu ištrinami iš šių tinklalapių, net jei atitinkami duomenys šiuose tinklalapiuose paskelbti teisėtai (88 punktas ir rezoliucinės dalies 3 punktas).

Be to, paklaustas, ar pagal šią direktyvą atitinkamas asmuo gali prašyti iš tokio rezultatų sąrašo pašalinti nuorodas į tinklalapius, motyvuodamas tuo, kad nori, jog su juo susijusi informacija po tam tikro laiko būtų „pamiršta“, Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad net iš pradžių teisėtai tikslų duomenų tvarkymas, praėjus tam tikram laikui, gali nebeatitikti šios direktyvos, jei tie duomenys nebereikalingi tais tikslais, dėl kurių buvo surinkti arba tvarkomi; be kita ko, taip yra tuo atveju, kai duomenys atrodo neadekvatūs, nereikšmingi ar nebereikšmingi arba pertekliniai atsižvelgiant į tikslus arba praėjusį laiką (93 punktas). Todėl jei atitinkamo asmens prašymu konstatuojama, kad šių nuorodų įtraukimas į rezultatų sąrašą tuo etapu yra nesuderinamas su minėta direktyva, atitinkama šio sąrašo informacija ir nuorodos turi būti ištrintos. Tokiomis aplinkybėmis konstatavimas, kad atitinkamas asmuo turi teisę į tai, kad su juo susijusi informacija rezultatų sąrašė nebebūtų siejama su jo asmenvardžiu, nereiškia, jog įtraukus tam tikrą informaciją į rezultatų sąrašą atitinkamam asmeniui yra padaryta žalos (96 punktas ir rezoliucinės dalies 4 punktas).

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo: kadangi atitinkamas asmuo, atsižvelgiant į Chartijos 7 ir 8 straipsniuose jam suteiktas pagrindines teises, gali prašyti, kad atitinkama informacija nebebūtų pateikiama plačiajai visuomenei įtraukiant ją į tokį rezultatų sąrašą, šios teisės iš principo yra viršesnės ne tik už paieškos variklio eksploatuotojo ekonominį interesą, bet ir už visuomenės interesą surasti tą informaciją vykdant paiešką pagal šio subjekto asmenvardį. Tačiau taip nebūtų tuo atveju, jei dėl konkrečių aplinkybių, kaip antai šio subjekto padėties viešajame gyvenime, paaiškėtų, kad šių pagrindinių teisių apribojimą pateisina viršesnis visuomenės interesas dėl įtraukimo į atitinkamus sąrašus turėti prieigą prie tam tikros informacijos (97 punktas ir rezoliucinės dalies 4 punktas).

2. Asmens duomenų tvarkymas ir teisė į intelektinę nuosavybę

*2008 m. sausio 29 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Promusicae (C-275/06, EU:C:2008:54)*²³

Ispanijos pelno nesiekianti asociacija Promusicae, jungianti muzikos ir audiovizualinių įrašų gamintojus ir leidėjus, kreipėsi į Ispanijos teismus prašydama nurodyti Telefónica de España SAU (komercinė bendrovė, be kita ko, teikianti prieigos prie interneto paslaugas) atskleisti tam tikrų asmenų, kuriems ji teikė prieigos prie interneto paslaugą ir kurių IP adresus, taip pat prisijungimo datą ir laiką buvo žinomi, tapatybę ir fizinį adresą. Anot Promusicae, šie asmenys naudojami rinkmenų pasikeitimo programa, vadinamąja peer to peer arba P2P (skaidri dalijimosi turiniu priemonė, kuri yra nepriklausoma, decentralizuota ir naudoja pažangias paieškos ir atsisiuntimo funkcijas), ir leido prieigą prie jų asmeninio kompiuterio laisvai prieinamų duomenų rinkmenoje esančių fonogramų, kurių turinės panaudojimo teisės priklausė Promusicae nariams. Taigi ji paprašė suteikti šią informaciją tam, kad galėtų pradėti civilinius procesus prieš suinteresuotuosius asmenis.

Tokiomis aplinkybėmis Juzgado de lo Mercantil n° 5 de Madrid (Madrido komercinis teismas Nr. 5, Ispanija) pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar Sąjungos teisės aktai įpareigoja valstybes nares numatyti pareigą pateikti asmens duomenis vykstant civiliniam procesui tam, kad būtų užtikrinta veiksminga autorių teisių apsauga.

Anot Teisingumo Teismo, šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą keltas klausimas dėl būtinybės suderinti reikalavimus, susijusius su įvairių pagrindinių teisių apsauga, t. y. teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir teisių į nuosavybės apsaugą bei į veiksmingas teisinės gynybos priemones.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėta pagrindinėje byloje, Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva)²⁴, Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo²⁵, Direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo²⁶ ir Direktyva 2002/58/EB neįpareigoja valstybių narių, užtikrinant veiksmingą autorių teisių apsaugą, numatyti pareigą pateikti asmens duomenis vykstant civiliniam procesui. Vis dėlto Sąjungos teisė reikalauja, kad perkeldamos šias direktyvas šios valstybės užtikrintų, jog bus vadovaujamosi tokiu jų aiškinimu, kuris leistų užtikrinti teisingą skirtingų Bendrijos teisės sistemos saugomų pagrindinių teisių pusiausvyrą. Be to, įgyvendindamos minėtas direktyvas perkeliančias priemones valstybių narių valdžios institucijos ir teismai privalo ne tik aiškinti savo nacionalinę teisę taip, kad ši atitiktų šias direktyvas, bet ir nesivadovauti tokiu jų aiškinimu, kuris pažeistų minėtas pagrindines teises arba kitus bendruosius Bendrijos teisės principus, kaip antai proporcingumo principą (70 punktas ir rezoliucinė dalis).

*2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas Scarlet Extended (C-70/10, EU:C:2011:771)*²⁷

Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) konstatavo, kad interneto prieigos paslaugų teikėjos Scarlet Extended SA (toliau – Scarlet) paslaugomis besinaudojantys interneto vartotojai be leidimo ir nemokėdami mokesčių internete siuntėsi jos kataloge esančius kūrinius,

²³ Šis sprendimas pristatytas 2008 m. metiniame pranešime, p. 46.

²⁴ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, 2000 7 17, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

²⁵ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001 6 22, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230).

²⁶ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004 4 30, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

²⁷ Šis sprendimas pristatytas 2011 m. metiniame pranešime, p. 37.

pasinaudodami „peer-to-peer“ tinklais. SABAM kreipėsi į nacionalinį teismą, o šis pirmojoje instancijoje įpareigojo Scarlet nutraukti šiuos autorių teisių pažeidimus, užkertant kelią savo klientams pasinaudojant „peer-to-peer“ programine įranga bet kokia forma siųsti ar gauti elektronines rinkmenas su muzikos kūriniais iš SABAM repertuaro.

Gavęs Scarlet skundą, cour d’appel de Bruxelles (Briuselio apeliacinis teismas, Belgija) atidėjo sprendimo priėmimą ir pateikė Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, ar toks įpareigojimas yra suderinamas su Sąjungos teise.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad direktyvas 95/46/EB, 2000/31/EB, 2001/29/EB, 2002/58/EB ir 2004/48/EB, aiškinamas kartu ir atsižvelgiant į iš taikytinų pagrindinių teisių apsaugos kylančius reikalavimus, reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiama įpareigoti Scarlet įdiegti filtravimo sistemą (visiems naudojantis jos paslaugomis gaunamiems ir siunčiamiems elektroniniams pranešimams, per, be kita ko, „peer-to-peer“ programinę įrangą, visų jos klientų atžvilgiu, prevenciškai, tik jos sąskaita, neterminuotai), leidžiančią nustatyti tokio tiekėjo tinklu siunčiamas muzikos, kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių, kurių intelektualinės nuosavybės teisės tariamai priklauso ieškovui, elektronines rinkmenas, kad būtų galima užblokuoti rinkmenų, kuriomis keičiantis pažeidžiamos autorių teisės, persiuntimą (54 punktas ir rezoliucinė dalis).

Anot Teisingumo Teismo, toks įpareigojimas pažeidžia Direktyvos 2000/31/EB 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą draudimą tokiam paslaugų teikėjui nustatyti bendrą priežiūros pareigą ir reikalavimą užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, intelektualinės nuosavybės teisės ir, kita vertus, laisvės užsiimti verslu, teisės į asmens duomenų apsaugą ir laivės gauti ir skleisti informaciją (40, 49 punktai).

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, pirma, įpareigojimas įdiegti ginčijamą filtravimo sistemą reikėtų, kad reikia sistemingai analizuoti visų pranešimų turinį ir rinkti informaciją apie vartotojų, kurie siunčia neleistino turinio pranešimus tinklu, IP adresus ir juos nustatyti, nors šie adresai yra saugomų asmens duomenų dalis, nes leidžia tiksliai nustatyti tokius vartotojus (51 punktas). Antra, kyla pavojus, kad šis įpareigojimas pažeis informacijos laisvę, nes yra rizika, kad naudojantis šia sistema nebus galimybės tinkamai atskirti neleistino ir leistino turinio pranešimų, taigi ją naudojant galėtų būti blokuojami leistino turinio pranešimai. Iš tiesų neginčijama, kad atsakymas į klausimą dėl siuntimo teisėtumo priklauso ir nuo autorių teisėms taikomų teisės aktuose numatytų išimčių, kurios valstybėse narėse skiriasi. Be to, kai kuriose valstybėse narėse tam tikri kūriniai gali būti viešai prieinami arba patalpinti internete, jų autoriams leidus jais naudotis nemokamai (52 punktas).

Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad nustatęs Scarlet įpareigojimą įdiegti ginčijamą filtravimo sistemą atitinkamas nacionalinis teismas nesilaikytų reikalavimo užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, intelektualinės nuosavybės teisės ir, kita vertus, laisvės užsiimti verslu, teisės į asmens duomenų apsaugą ir laivės gauti ir skleisti informaciją (53 punktas).

2012 m. balandžio 19 d. Sprendimas Bonnier Audio ir kt. (C-461/10, EU:C:2012:219)

Högsta domstolen (Aukščiausiasis Teismas, Švedija), nagrinėdamas Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB ir Storyside AB (toliau – Bonnier Audio ir kt.) ginčą su Perfect Communication Sweden AB (toliau – ePhone) dėl pastarosios prieštaravimo, pareikšto dėl Bonnier Audio ir kt. prašymo įpareigoti atskleisti duomenis, pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl direktyvų 2002/58/EB ir 2004/48/EB išaiškinimo.

Šioje byloje Bonnier Audio ir kt. buvo leidybos bendrovės, be kita ko, turinčios išimtinės 27 kūrinių atgaminimo, leidybos ir viešojo platinimo įgarsintų knygų forma teises. Jos manė, kad buvo pažeistos išimtinės jų teisės, nes šie 27 kūriniai be jų sutikimo buvo viešai išplatinti per FTP („file transfer protocol“) serverį, leidžiantį keistis rinkmenomis ir perduoti duomenis iš vieno prie interneto prijungto kompiuterio į

kitą. Todėl jos kreipėsi į Švedijos teismus su prašymu įpareigoti atskleisti asmens, naudojančio IP adresą, iš kurio, kaip preziumuojama, buvo siunčiamos atitinkamos rinkmenos, asmenvardį ir adresą.

Šiomis aplinkybėmis gavęs kasacinį skundą Högsta domstolen pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar Sąjungos teisė draudžia taikyti remiantis Direktyvos 2004/48/EB 8 straipsniu priimtą nacionalinės teisės nuostatą, pagal kurią, siekiant identifikuoti interneto abonentą, civiliniame procese leidžiama įpareigoti interneto prieigos paslaugų teikėją atskleisti autorių teisių savininkui ar jo atstovui abonto, turinčio IP adresą, kuriuo naudojantis buvo tariamai pažeistos minėtos teisės, tapatybę. Buvo preziumuojama, pirma, kad prašymą nustatyti įpareigojimą pateikęs asmuo pateikė faktinių įrodymų, kad buvo pažeistos autorių teisės, ir, antra, kad prašoma priemonė yra proporcinga.

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad Direktyvos 2004/48/EB 8 straipsnio 3 dalis, siejama su Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalimi, valstybėms narėms nedraudžia įtvirtinti pareigos perduoti asmens duomenis privatiems asmenims, kad civilines bylas nagrinėjančiuose teismuose būtų galima iškelti bylą už autorių teisių pažeidimus, tačiau pagal ją valstybės narės neįpareigojamos numatyti tokios pareigos. Vis dėlto valstybių narių valdžios institucijos ir teismai privalo ne tik aiškinti savo nacionalinę teisę taip, kad ji atitiktų šias direktyvas, bet ir nesivadovauti tokiu jų aiškinimu, kuris pažeistų minėtas pagrindines teises arba kitus bendruosius Sąjungos teisės principus, kaip antai proporcingumo principą (55, 56 punktai).

Šiuo aspektu jis konstatavo, kad pagal atitinkamą nacionalinės teisės aktą, be kita ko, reikalaujama, jog tam, kad būtų galima nustatyti įpareigojimą atskleisti aptariamus duomenis, turi egzistuoti faktiniai pažeistos intelektualinės nuosavybės teisės į kūrinių įrodymai, prašoma informacija turi palengvinti autorių teisių pažeidimo ar tokių teisių suvaržymo tyrimą, o šį įpareigojimą pagrindžiančios priežastys turi nusverti nepatogumus ar kitą žalą, kurią toks įpareigojimas gali sukelti adresatui arba bet kuriam priešingam interesui (58 punktas).

Taigi Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad direktyvomis 2002/58/EB ir 2004/48/EB nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėtas pagrindinėje byloje, kiek juo nacionaliniam teismui, į kurį galintis pareikšti ieškinį asmuo kreipiasi su prašymu įpareigoti atskleisti asmens duomenis, suteikiama galimybė atsižvelgiant į kiekvieno atvejo aplinkybes ir tinkamai laikantis iš proporcingumo principo kylančių reikalavimų pasverti turimus priešingus interesus (61 punktas ir rezoliucinė dalis).

V. Nacionalinės priežiūros institucijos

1. Nepriklausomumo reikalavimo apimtis

2010 m. kovo 9 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Komisija / Vokietija (C-518/07, EU:C:2010:125)²⁸

Savo ieškiniu Komisija Teisingumo Teismo prašė konstatuoti, kad taikydama priežiūros institucijų, kompetentingų prižiūrėti asmens duomenų tvarkymą ne viešajame sektoriuje įvairiose žemėse (Länder), valstybės kontrolę ir dėl to neteisingai perkeldama reikalavimą, pagal kurį institucijos, įpareigtos užtikrinti šių duomenų apsaugą, turi būti „visiškai nepriklausomos“, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

²⁸ Šis sprendimas pristatytas 2010 m. metiniame pranešime, p. 34.

Vokietijos Federacinė Respublika savo ruožtu teigė, kad pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą reikalaujama, kad priežiūros institucijos vykdytų funkcijas nepriklausomai, t. y. kad šios institucijos turi būti nepriklausomos nuo jų kontroliuojamo ne viešojo sektoriaus ir kad joms neturi būti daroma išorinė įtaka. Jos nuomone, Vokietijos žemėse (Länder) vykdoma valstybės kontrolė buvo ne tokia išorinė įtaka, o administracijos vidaus priežiūros mechanizmas, įgyvendinamas institucijų, susijusių su tuo pačiu kaip ir priežiūros institucijos administraciniu aparatu ir, kaip ir pastarosios, privalančių įgyvendinti Direktyvos 95/46/EB tikslus.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinių priežiūros institucijų nepriklausomumo garantija, numatyta Direktyvoje 95/46/EB, siekiama užtikrinti veiksmingą ir patikimą nuostatų, susijusių su fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis, laikymosi kontrolę ir ji turi būti aiškinama atsižvelgiant į šį tikslą. Ji buvo numatyta ne tam, kad šioms institucijoms ir jų tarnautojams būtų suteiktas ypatingas statusas, o tam, kad būtų sustiprinta su jų sprendimais susijusių asmenų ir organizacijų apsauga, todėl vykdydamos savo funkcijas priežiūros institucijos turi veikti objektyviai ir nešališkai (25 punktas).

Teisingumo Teismas manė, kad šios priežiūros institucijos, įpareigosos prižiūrėti, kaip ne viešajame sektoriuje tvarkomi asmens duomenys, turi veikti nepriklausomai, t. y. vykdyti savo funkcijas be išorinės įtakos. Šis nepriklausomumas reiškia ne tik tai, kad jų prižiūrimos organizacijos nedaro joms jokios įtakos, bet ir tai, kad nėra jokių nurodymų ir kitos išorinės – tiesioginės ar netiesioginės – įtakos, galinčios sutrukdyti minėtoms institucijoms vykdyti jų užduotį, t. y. nustatyti teisingą pusiausvyrą tarp teisės į privatų gyvenimą apsaugos ir laisvo asmens duomenų judėjimo. Vien to, jog kontrolės institucijos gali daryti politinę įtaką kompetentingų priežiūros institucijų sprendimams, pakanka, kad būtų pakenkta tų funkcijų nepriklausomam vykdymui. Viena vertus, kontrolės institucijų sprendimų priėmimo praktika gali lemti priežiūros institucijų „išankstinį paklusnumą“. Kita vertus, šių priežiūros institucijų prisiimtas teisės į privataus gyvenimą saugotojų vaidmuo reikalauja, kad nei jų sprendimai, taigi, nei jos pačios, nebūtų šališki. Todėl, anot Teisingumo Teismo, nacionalinių priežiūros institucijų atžvilgiu vykdoma valstybės kontrolė nėra suderinama su nepriklausomumo reikalavimu (30, 36, 37 punktai ir rezoliucinė dalis).

2012 m. spalio 16 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Komisija / Austrija (C-614/10, EU:C:2012:631)

Savo ieškiniu Komisija Teisingumo Teismo prašė konstatuoti, jog nepriėmusi visų nuostatų, kurių reikia, kad Austrijoje galiojančiais teisės aktais būtų tenkinamas asmens duomenų apsaugos priežiūrai įsteigtos Datenschutzkommission (Duomenų apsaugos komisija) nepriklausomumo kriterijus, Austrija neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog Austrija neįvykdė įsipareigojimų, iš esmės laikydamasis nuomonės, kad Direktyvoje 95/46/EB nustatyto priežiūros institucijos nepriklausomumo kriterijaus neįvykdo valstybė narė, kuri priima teisės aktus, pagal kuriuos šios institucijos valdantysis narys yra valstybės tarnautojas, kuriam taikoma tarnybinė priežiūra, jo biuras integruotas į nacionalinės vyriausybės tarnybas, o valstybės vyriausybės vadovas turi besąlyginę teisę gauti informaciją apie visus šios institucijos valdymo aspektus (66 punktas ir rezoliucinė dalis).

Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje vartojami žodžiai „visiškai nepriklausomai“ reiškia, kad priežiūros institucijos turi turėti tiek nepriklausomybės, kad galėtų vykdyti joms pavestas užduotis be išorinės įtakos. Šiuo aspektu vien to, kad tokia institucija turi funkciją nepriklausomumą, nes jos nariai yra nepriklausomi ir vykdydami pareigas nėra varžomi jokių nurodymų, nepakanka, kad priežiūros institucija būtų apsaugota nuo bet kokios išorės įtakos. Reikalaujama nepriklausomumu siekiama užkirsti kelią ne tik tiesioginei įtakai, daromai teikiant nurodymus, bet ir bet kokios formos netiesioginei įtakai, kuri gali pakreipti priežiūros institucijos sprendimus kuria nors linkme. Be to, dėl priežiūros institucijoms tenkančio teisės į privataus

gyvenimą saugotojų vaidmens jų sprendimai, taigi ir pačios institucijos, neturi kelti jokių įtarimų dėl šališkumo (41–43, 52 punktai).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nebūtina numatyti atskiros nacionalinei priežiūros institucijai skirtos biudžeto eilutės, kaip tai padaryta Reglamento (EB) Nr. 45/2001 43 straipsnio 3 dalyje, kad būtų įvykdytas Direktyvos 95/46/EB minėtoje nuostatoje numatytas nepriklausomumo kriterijus. Iš tiesų valstybės narės neprivalo savo nacionalinėje teisėje numatyti Reglamento (EB) Nr. 45/2001 V skyriaus nuostatoms analogiškų nuostatų, kad užtikrintų visišką jų priežiūros institucijos (-ų) nepriklausomumą, taigi gali numatyti, kad biudžeto teisės požiūriu priežiūros institucija priklauso atitinkamam ministerijos padaliniiui. Tačiau reikiamų žmogiškųjų ir materialinių išteklių suteikimas tokiai institucijai neturi užkirsti kelio vykdyti jai pavestas užduotis „visiškai nepriklausomai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (58 punktas).

2014 m. balandžio 8 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Komisija / Vengrija (C-288/12, EU:C:2014:237)²⁹

Šioje byloje Komisija Teisingumo Teismo prašė konstatuoti, kad pirma laiko nutraukusi asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos kadenciją Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvą 95/46/EB.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad įsipareigojimų pagal Direktyvą 95/46/EB neįvykdo ta valstybė narė, kuri pirma laiko nutraukia asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos veiklos laikotarpį (62 punktas ir rezoliucinės dalies 1 punktas).

Anot Teisingumo Teismo, nepriklausomumas, kurį turi turėti priežiūros institucijos, kompetentingos kontroliuoti šių duomenų tvarkymą, be kita ko, reiškia, kad šios institucijos turi būti apsaugotos nuo bet kokios išorinės įtakos – tiesioginės ar netiesioginės, galinčios pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme ir taip sutrukdyti joms vykdyti pavestą užduotį nustatyti teisingą teisės į privatų gyvenimą apsaugos ir laisvo asmens duomenų judėjimo pusiausvyrą (51 punktas).

Be to, Teisingumo Teismas priminė: kadangi vien tokio funkcinio nepriklausomumo nepakanka, kad priežiūros institucijos būtų apsaugotos nuo bet kokios išorinės įtakos, vien to, jog valstybės kontrolės institucijos gali daryti politinę įtaką priežiūros institucijų sprendimams, pakanka, kad būtų pakenkta nepriklausomam tų funkcijų vykdymui. Jei visoms valstybėms narėms būtų leidžiama nutraukti priežiūros institucijos kadenciją nepasibaigus iš pradžių numatytam terminui, nepaisant taikytinuose teisės aktuose šiuo atžvilgiu iš anksto nustatytų garantijų, tokio pirmalaikio nutraukimo pavojus, kuris šios institucijos atžvilgiu egzistuoja visą jos kadencijos laikotarpį, galėtų lemti jos tam tikros formos paklusnumą politinei valdžiai, nesuderinamą su minėtu nepriklausomumo reikalavimu. Be to, esant tokiai situacijai, priežiūros institucija negalėtų būti laikoma galinčia bet kokiomis aplinkybėmis veikti ir nekelti jokių įtarimų dėl šališkumo (52–55 punktai).

2. Taikytinos teisės ir kompetentingos priežiūros institucijos nustatymas

2015 m. spalio 1 d. Sprendimas Weltimmo (C-230/14, EU:C:2015:639)³⁰

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Nacionalinė institucija, atsakinga už duomenų apsaugą ir informacijos laisvę, Vengrija) skyrė baudą Slovakijoje įregistruotai bendrovei Weltimmo, eksploatuojančiai interneto tinklalapius, kuriuose talpinami skelbimai apie Vengrijoje esantį

²⁹ Šis sprendimas pristatytas 2014 m. metiniame pranešime, p. 62.

³⁰ Šis sprendimas pristatytas 2015 m. metiniame pranešime, p. 55.

nekilnojamąjį turtą, motyvuodama tuo, kad ši bendrovė nepašalina šiuose tinklalapiuose skelbimus talpinančių asmenų asmens duomenų, nepaisant to, kad jie to prašė, ir perdavė šiuos duomenis skolų išieškojimo įmonėms tam, kad būtų apmokėtos sąskaitos, pagal kurias dar nėra sumokėta. Anot Vengrijos priežiūros institucijos, taip bendrovė Weltimmo pažeidė Vengrijos teisės aktą, kuriuo į vidaus teisę perkelta Direktyva 95/46/EB.

Gavęs kasacinį skundą, Kúria (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) išreiškė abejonių dėl taikytinos teisės nustatymo ir dėl įgaliojimų, kuriuos Vengrijos priežiūros institucija turi pagal Direktyvos 95/46/EB 4 straipsnio 1 dalį ir 28 straipsnį. Todėl jis pateikė Teisingumo Teismui kelis prejudicinius klausimus.

Dėl taikytinos nacionalinės teisės Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 95/46/EB 4 straipsnio 1 dalies a punktą leidžiama taikyti kitos nei ta, kur asmens duomenų valdytojas registruotas, valstybės narės teisės aktus dėl asmens duomenų apsaugos, jeigu šis valdytojas per nuolatinį padalinį tos valstybės narės teritorijoje veiksmingai ir realiai vykdo bent minimalią veiklą, kurios pagrindu atliekamas šis tvarkymas. Siekiant nustatyti, ar taip yra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali, be kita ko, atsižvelgti į tai, kad, pirma, duomenų valdytojo veikla, kurią vykdydamas jis tvarkė duomenis, yra eksploatuoti tos valstybės narės teritorijoje esančio nekilnojamojo turto skelbimų interneto tinklapius, kurie parengti tos valstybės kalba, todėl ji iš esmės ar net visiškai skirta minėtai valstybei narei. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali atsižvelgti į tai, kad šis duomenų valdytojas turi atstovą minėtoje valstybėje nareje, įgaliotą išieškoti iš šios veiklos kilusias skolas ir atstovauti jam per administracinį ir teismo procesus dėl atitinkamų duomenų tvarkymo. Tačiau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad su šiuo duomenų tvarkymu susijusių asmenų pilietybė neturi reikšmės (41 punktas ir rezoliucinės dalies 1 punktas).

Kiek tai susiję su skundus nagrinėjančios priežiūros institucijos kompetencija ir įgaliojimais pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 4 dalį, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ši institucija gali nagrinėti šiuos skundus, nesvarbu, kokia teisė taikytina, taigi, netgi neišsiaiškinusi, kokia nacionalinė teisė turi būti taikoma tvarkant atitinkamus duomenis (54 punktas). Vis dėlto padariusi išvadą, kad taikytina kitos valstybės narės teisė, ji negali skirti sankcijų už savo valstybės narės teritorijos ribų. Esant tokiai situacijai, ji, vykdydama šios direktyvos 28 straipsnio 6 dalyje numatytą bendradarbiavimo pareigą, privalo prašyti šios kitos valstybės narės priežiūros institucijos konstatuoti šios teisės pažeidimą ir taikyti sankcijas, jeigu pagal ją galima tai daryti, remdamasi jai perduota informacija (57, 60 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

3. Nacionalinių priežiūros institucijų įgaliojimai

2015 m. spalio 6 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650)

Šioje byloje (taip pat žr. III skyrių „Asmens duomenų perdavimas į trečiąsias šalis“) Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, kad nacionalinės priežiūros institucijos turi kompetenciją vykdyti asmens duomenų perdavimo į trečiąsias šalis kontrolę.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad nacionalinės priežiūros institucijos turi nemažai įgaliojimų ir šie įgaliojimai, kurių negalutinis sąrašas pateiktas Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 3 dalyje, yra būtinos priemonės, kad jos galėtų atlikti savo užduotis. Taigi minėtos institucijos, be kita ko, turi tyrimo įgaliojimus, pavyzdžiui, įgaliojimus rinkti bet kokią jų priežiūros funkcijai vykdyti būtiną informaciją, įgaliojimus imtis tokių veiksmingų intervencijos priemonių, koks yra laikinas ar galutinis draudimas tvarkyti duomenis, arba įgaliojimus kreiptis į teismą (43 punktas).

Dėl įgaliojimų vykdyti asmens duomenų perdavimo į trečiąsias šalis kontrolę Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš Direktyvos 96/45/EB 28 straipsnio 1 ir 6 dalių matyti, jog nacionalinių priežiūros

institucijų įgaliojimai yra susiję su asmens duomenų tvarkymu tų institucijų valstybės narės teritorijoje, todėl remiantis šiuo 28 straipsniu jos neturi įgaliojimų, kai tokie duomenys tvarkomi trečiosios šalies teritorijoje (44 punktas).

Vis dėlto asmens duomenų perdavimo iš valstybės narės į trečiąją šalį operacija savaime yra asmens duomenų tvarkymas, atliekamas valstybės narės teritorijoje. Todėl, kadangi pagal Chartijos 8 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnį nacionalinės priežiūros institucijos įgaliosos kontroliuoti, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis, kiekviena iš jų turi kompetenciją patikrinti, ar asmens duomenų perdavimas iš valstybės narės, kuriai ji priklauso, į trečiąją šalį atitinka šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus (45, 47 punktai).

VI. Sąjungos teisės aktų taikymas teritoriniu aspektu

2014 m. gegužės 13 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Google Spain ir Google (C-131/12, EU:C:2014:317)

Šiame sprendime (taip pat žr. II.3. skyrių „Sąvoka „asmens duomenų tvarkymas“ ir IV.1. skyrių „Teisė prieštarauti dėl asmens duomenų tvarkymo“ („Teisė būti pamirštam“)) Teisingumo Teismas taip pat sprendė dėl Direktyvos 95/46/EB teritorinės taikymo srities.

Taigi, Teisingumo Teismas nusprendė, kad asmens duomenys yra tvarkomi duomenų valdytojo padaliniiui vykdant veiklą valstybės narės teritorijoje, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 95/46/EB, jei paieškos variklio eksploatuotojas, kurio buveinė yra trečiojoje šalyje, įsteigia valstybėje narėje savo filialą arba dukterinę bendrovę, kurių veikla orientuojama į šios valstybės gyventojus, kad reklamuotų ir parduotų šio variklio rodomiems reklaminiams pranešimams skirtas vietas (55, 60 punktai ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

Tokiomis aplinkybėmis paieškos variklio eksploatuotojo veikla ir atitinkamoje valstybėje narėje esančio jo padalinio veikla yra skirtingos, tačiau neatsiejamai susijusios, nes su reklaminiams pranešimams skirtomis vietomis susijusi veikla yra priemonė, kuria siekiama padaryti atitinkamą paieškos variklį ekonomiškai pelningą, o šis variklis savo ruožtu yra šią veiklą leidžianti vykdyti priemonė (56 punktas).

VII. Visuomenės teisė susipažinti su Europos Sąjungos institucijų dokumentais ir asmens duomenų apsauga

2010 m. birželio 29 d. Sprendimas (didžioji kolegija) Komisija / Bavarian Lager (C-28/08 P, EU:C:2010:378)

Bendrovė Bavarian Lager, kuri buvo įsteigta siekiant importuoti vokišką alų, skirtą Jungtinės Karalystės gėrimų pardavimo vartoti vietoje įstaigoms, negalėjo parduoti savo produkto, nes daug Jungtinės Karalystės verslininkų, eksploatuojančių gėrimų pardavimo vartoti vietoje įstaigas, buvo susaistyti išimtinių pirkimo sutarčių, kurios juos įpareigojo pirkti alų tik iš tam tikrų alaus daryklų.

Remiantis Jungtinės Karalystės teisės aktais, susijusiais su alaus tiekimu (toliau – GBP), Britanijos alaus daryklos privalėjo barų valdytojams suteikti galimybę pirkti alų, pagamintą kitoje alaus darykloje, su sąlyga, kad jis laikomas statinėse. Didžiosios dalies ne Jungtinėje Karalystėje pagaminto alaus nebuvo

galima laikyti „statinėse laikomu alumi“, kaip tai suprantama pagal GBP, taigi jis nepateko į šių teisės aktų taikymo sritį. Manydama, kad minėti teisės aktai yra kiekybiniam importo apribojimui lygiavertį poveikį turinti priemonė, Bavarian Lager pateikė skundą Komisijai.

Vykstant Komisijos prieš Jungtinę Karalystę inicijuotai procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, Bendrijos ir Jungtinės Karalystės institucijų atstovai, taip pat Vidaus rinkos alaus daryklų konfederacijos (VRADK) atstovai dalyvavo 1996 m. spalio 11 d. susitikime. Jungtinės Karalystės institucijoms pranešus Komisijai apie nagrinėjamų teisės aktų pakeitimą siekiant leisti parduoti buteliuose laikomą alų (kaip skirtingos kilmės alų) lygiai kaip statinėse laikomą alų, Komisija informavo Bavarian Lager apie procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo sustabdymą.

Bavarian Lager paprašius pateikti jai visą 1996 m. spalio mėn. susitikimo protokolą nurodant visus dalyvius, Komisija 2004 m. kovo 18 d. sprendimu šį prašymą atmetė, remdamasi, be kita ko, šių asmenų privataus gyvenimo apsauga, užtikrinama pagal reglamentą dėl asmens duomenų apsaugos.

Bavarian Lager pateikė ieškinį Bendrajam Teismui, prašydama panaikinti šį Komisijos sprendimą. 2007 m. lapkričio 8 d. sprendimu Bendrasis Teismas panaikino Komisijos sprendimą, be kita ko, laikydamasis nuomonės, kad vien suinteresuotųjų asmenų vardų ir pavardžių įtraukimas į subjekto, kuriam jos atstovavo, vardu susitikime dalyvavusių asmenų sąrašą nekenkia ir nekelia pavojaus šių asmenų privačiam gyvenimui. Komisija, palaikoma Jungtinės Karalystės ir Tarybos, pateikė Teisingumo Teismui apeliacinį skundą dėl šio Bendrojo Teismo sprendimo.

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad kai pagal Reglamentą (EB) Nr. 1049/2001³¹ pateiktu prašymu siekiama susipažinti su dokumentais, kuriuose yra asmens duomenų, taikomos visos Reglamento (EB) Nr. 45/2001 nuostatos, įskaitant nuostatą, pagal kurią asmens duomenų gavėjui nustatoma pareiga įrodyti būtinybę juos atskleisti, ir nuostatą, pagal kurią atitinkamam asmeniui suteikiama teisė bet kada dėl viršesnių teisėtų priežasčių, susijusių su konkrečia jo padėtimi, nesutikti, kad būtų tvarkomi su juo susiję duomenys (63 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad susitikimo, vykusio per procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, dalyvių sąrašė, pateiktame to susitikimo protokole, yra asmens duomenų, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 2 straipsnio a punktą, nes galėjo būti nustatyta šiame susitikime dalyvavusių asmenų tapatybė (70 punktas).

Galiausiai jis padarė išvadą, kad reikalaujama, jog dėl asmenų, kurie nedavė aiškaus sutikimo atskleisti tame protokole esančius jų asmens duomenis, būtų įrodyta tų duomenų perdavimo būtinybė, Komisija taikė minėto reglamento 8 straipsnio b punkto nuostatas (77 punktas).

Iš tiesų tuo atveju, kai pagal Reglamentą (EB) Nr. 1049/2001 pateiktame prašyme leisti susipažinti su minėtu protokolu nėra jokių aiškių ir pagrįstų įrodymų ir jokių įtikinamų argumentų, kurie patvirtintų šių asmens duomenų perdavimo būtinybę, Komisija negali palyginti atitinkamų šalių skirtingų interesų. Ji taip pat negali patikrinti, ar yra priežasčių manyti, kad šiuo perdavimu galėtų būti pažeisti atitinkamų asmenų teisėti interesai, kaip reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 8 straipsnio b punktą³² (78 punktas).

31 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001 5 31, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

32 Šis sprendimas pristatytas 2010 m. metiniame pranešime, p. 14.

2015 m. liepos 16 d. Sprendimas ClientEarth ir PAN Europe / EFSA (C-615/13 P, EU:C:2015:489)

Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) sudarė darbo grupę, siekdama parengti Reglamento (EB) Nr. 1107/2009³³ 8 straipsnio 5 dalies įgyvendinimo gaires; pagal tą nuostatą asmuo, prašantis išduoti leidimą pateikti į rinką augalų apsaugos produktą, prie dokumentų rinkinio turi pridėti prieinamą specialistų recenzuotą mokslo literatūrą, kaip nustatė EFSA, susijusią su veikliąja medžiaga ir jos metabolitais, darančiais šalutinį poveikį sveikatai, aplinkai ir atsitiktinai paveiktoms rūšims.

Pateikus gairių projektą visuomenei susipažinti, ClientEarth ir Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) pateikė dėl jo pastabas. Šiomis aplinkybėmis jos kartu kreipėsi į EFSA su prašymu leisti susipažinti su tam tikrais dokumentais, susijusiais su gairių projekto rengimu, įskaitant išorės ekspertų pastabas.

EFSA leido ClientEarth ir PAN Europe susipažinti, be kita ko, su išorės ekspertų atskiromis pastabomis dėl gairių projekto. Tačiau nurodė, kad remdamasi Reglamento (EB) Nr. 1049/2001 4 straipsnio 1 dalies b punktu ir Sąjungos teisės aktais dėl asmens duomenų apsaugos, be kita ko, Reglamentu (EB) Nr. 45/2001, įslaptino šių ekspertų pavardes. Šiuo klausimu ji teigė, kad ekspertų pavardžių atskleidimas būtų laikomas asmens duomenų perdavimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 8 straipsnį, ir kad nagrinėjamu atveju nebuvo tenkinamos šiame straipsnyje nustatytos tokių duomenų perdavimo sąlygos.

Taigi ClientEarth ir PAN Europe Bendrajam Teismui pateikė ieškinį, prašydamos panaikinti minėtą EFSA sprendimą. Bendrajam Teismui atmetus ieškinį, ClientEarth ir PAN Europe pateikė Teisingumo Teismui apeliacinį skundą dėl šio Bendrojo Teismo sprendimo³⁴.

Pirma, Teisingumo Teismas pažymėjo: kadangi prašoma informacija leistų vieną ar kitą konkretų ekspertą sieti su tam tikra pastaba, ji susijusi su fiziniais asmenimis, kurių tapatybė žinoma, todėl tai yra asmens duomenys, kaip jie suprantami pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 2 straipsnio a punktą. Kadangi „asmens duomenų“, kaip jie suprantami pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 2 straipsnio a punktą, sąvoka ir „duomenų, susijusių su privačiu gyvenimu“ sąvoka neturi būti painiojamos, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ClientEarth ir PAN Europe teiginys, jog ginčijama informacija nesiejama su atitinkamų ekspertų privačiu gyvenimu, yra nepagrįstas (29, 32 punktai).

Antra, Teisingumo Teismas išnagrinėjo ClientEarth ir de PAN Europe argumentą, grindžiamą tuo, kad egzistavo tam tikras nepasitikėjimas EFSA, dažnai kaltinta šališkumu pasitelkiant ekspertus, turinčius tam tikrų asmeninių interesų, kuriuos lemia jų ryšiai su pramonės atstovais, taip pat tuo, kad buvo būtinybė užtikrinti šios institucijos sprendimų priėmimo proceso skaidrumą. Šis argumentas buvo grindžiamas tyrimu, kurį atlikus konstatuota, kad dauguma EFSA darbo grupei priklausiusių ekspertų palaikė ryšius su pramonės lobistų grupėmis. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas nusprendė, kad ginčijamą informaciją buvo būtina gauti siekiant konkrečiai patikrinti kiekvieno šių ekspertų nešališkumą vykdant savo mokslo užduotį EFSA naudai. Todėl Teisingumo Teismas panaikino Bendrojo Teismo sprendimą, konstatuodamas, kad Bendrasis Teismas neteisingai nusprendė, jog minėto ClientEarth ir PAN Europe argumento neužteko ginčijamos informacijos perdavimo būtinybei įrodyti (57–59 punktai).

33 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009 11 24, p. 1).

34 2013 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimas ClientEarth ir PAN Europe / EFSA (T-214/11, EU:T:2013:483).

Trečia, vertindamas ginčijamo EFSA sprendimo teisėtumą Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar yra pagrindo manyti, kad dėl duomenų perdavimo galėtų nukentėti atitinkamų asmenų teisėti interesai. Šiuo aspektu jis konstatavo, kad EFSA teiginys, jog ginčijamos informacijos atskleidimas galėjo kelti grėsmę minėtų ekspertų privačiam gyvenimui ir neliečiamumui, yra bendro pobūdžio svarstymas, kuris kaip nors kitaip nagrinėjamu atveju nebuvo pagrįstas. Priešingai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad pats toks atskleidimas būtų leidęs išsklaidyti atitinkamus įtarimus dėl šališkumo arba suteikęs galimai susijusiems ekspertams galimybę ginčyti, prireikus pasinaudojant turimomis teisių gynimo priemonėmis, šių su šališkumu susijusių teiginių pagrįstumą. Atsižvelgdamas į tai Teisingumo Teismas panaikino ir EFSA sprendimą (69, 73 punktai).

* * *

Šioje informacijos suvestinėje pristatyti sprendimai yra nurodyti jurisprudencijos katalogo skyriuose 1.04.03.07, 1.04.03.08, 1.04.03.11, 2.04, 2.05.00, 4.11.01 ir 4.11.07.